

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Satu Maarit Eveliina Hunnako ja Satu Merja Marjaana Isomäki

NUORTEN HYVINVOINNIN TILA VAASASSA

Ratkaisukeskeisyys ammattilaisten työvälineenä

Sosiaali- ja terveysala
2009

ALKUSANAT

Tämä opinnäytetyö on tehty osana Vaasan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmaa. Tutkimuksemme käsittelee vaasalaisten nuorten hyvinvoinnin tilaa ja heidän kanssaan työskentelevien ammattitahojen näkökulmia, jossa ratkaisukeskeisyys toimii yhtenä työvälineenä. Kiitämme tutkimuksen toteuttamisessa avustaneita tahoja.

Kiitämme ohjaajaa Hans Frantzia opastuksesta ja neuvoista opinnäytetyön tekemisessä. Lisäksi suuret kiitokset Vaasan ammattikorkeakoulun opettajille, joilta olemme saaneet runsaasti tietoa ja aineksia tutkielmaa varten. Lämmin kiitos Ahti Nymanille hyvistä neuvoista opinnäytetyön tutkimusosion laatimisessa.

Kiitokset myös opiskelutovereille, joiden kanssa olemme pohtineet monia opinnäytetyöhön liittyviä ongelmia toinen toistamme kannustaen. Lopuksi kiitämme etenkin toisiamme hyvästä tuesta ja yhteistyöstä opinnäytetyön prosessin aikana.

Vaasassa 15.10.2009

Satu Hunnako

Satu Isomäki

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tekijät	Satu Hunnako ja Satu Isomäki
Opinnäytetyön nimi	Nuorten hyvinvoinnin tila Vaasassa - ratkaisukeskeisyys ammattilaisten työvälineenä
Vuosi	2009
Kieli	suomi
Sivumäärä	75 + 8 liitettä
Ohjaaja	Hans Frantz

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vaasalaisten nuorten hyvinvoinnin tilaa. Kohderyhmänä olivat Merenkurkun ja Porvarinkadun koulun 8. luokkalaiset, joista valittiin kummastakin yksi luokka. Ammattitahojen näkökulmaa kartoitettiin haastatteleamalla psykologia ja koulukuraattoria. Haastatteluissa korostettiin ratkaisukeskeisyyttä, varhaista puuttumista ja heidän näkemyksiään varsinaiseen työhön nuorten parissa.

Tutkimusmenetelminä käytettiin kyselylomakkeita, jotka sisälsivät strukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Kyselomakkeita jaettiin yhteensä 40 kappaletta: suomenkielisellä koululla vastaajia oli 16 ja ruotsinkielisellä Porvarinkadun koululla 24 nuorta. Lomakkeet laadittiin sekä suomen että ruotsin kielellä.

Tutkimustuloksista ilmeni, että vaasalaisnuoret voivat suhteellisen hyvin verrattuna nuorten hyvinvoinnin tilaan Suomessa. Toisaalta tutkimuksesta nousi kuitenkin esille polarisaatio, joka merkitsee tässä yhteydessä hyvinvoivien ja huonosti voivien välistä eroa. Kieliryhmien välillä esiintyi eroavaisuuksia etenkin perhe-elämän ja vapaa-ajan kohdalla. Yhteisöllisyys ja perhekeskeisyys korostuivat ruotsinkielisillä nuorilla, kun taas suomenkielisillä korostui yksilöllisyys.

Asiasanat ratkaisukeskeisyys, varhainen puuttuminen, polarisaatio,
yhteisöllisyys, perhekeskeisyys, yksilöllisyys

VAASAN AMMATTIKORKEKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Authors	Satu Hunnako and Satu Isomäki
Topic	Young People's Wellbeing in Vaasa – Solution Oriented Approach
Year	2009
Language	Finnish
Pages	75 + 8 appendices
Name of Supervisor	Hans Frantz

The purpose of this bachelor's thesis was to find out what the state of wellbeing among young people in Vaasa is. The target group included the 8th graders in Merenkurkku and Porvarinkatu schools. The professional perspective was studied by interviewing the psychologist and the school social worker. The focus in the interviews was on solution oriented approach, early intervention and the interviewees' views on the work with young people.

The study was carried out by using questionnaires which included structured and open ended questions. The total number of questionnaires was 40: there were 16 respondents in the Finnish-speaking school and 24 in the Swedish-speaking Porvarinkatu School. Questionnaires were both in Finnish and in Swedish.

The results showed that the youth in Vaasa are doing quite well compared to the general state of wellbeing among young people in Finland. On the other hand the respondents were clearly divided into two distinct groups – there is a clear difference between those who are well-being and those who are not. The mother tongue also divided the young people to two very different groups when comparing their family life and sparetime. Belonging to social community and family centred values were emphasized among the Swedish-speaking youth while individualism was emphasized among Finnish-speaking youth.

Key words Solution oriented approach, Early intervention,
Polarization, Community, Family centred value,
Individualism

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
LIITELUETTELO	7
1 JOHDANTO	8
2 NUORUUS KÄSITTEENÄ	9
3 KOTI –TURVALLISUUDEN PERUSTA	11
3.1 Perhe-elämän muutokset	12
3.2 Vanhempien työelämän vaikutukset	13
3.3 Vanhempien ongelmat	14
3.3.1 Liiallinen alkoholinkäyttö	14
3.3.2 Mielenterveysongelmat	15
3.3.3 Perheväkivalta	16
3.4 Vanhemmuus hukassa?	17
4 SOSIAALINEN VERKOSTO	19
5 NUORI JA YHTEISKUNTA	20
5.1 Nuorten hyvinvoinnin tila Suomessa	20
5.2 Nuorten asema ja osallisuus	21
6 HYVINVOINNISTA PAHOINVOINTIIN	23
6.1 Psykkinen pahoinvointi käsitteenä	23
6.2 Syyt ja osatekijät	23
6.3 Nuoren selviytymiskeinot	25
6.4 Nuorille suunnatut palvelut	25
6.4.1 Sosiaalityö ja lastensuojelu	26
6.4.2 Kasvatus- ja perheneuvola	27

6.4.3 Oppilashuolto	27
6.4.4 Nuorisopoliklinikka ja – psykiatrinen osasto	28
6.4.5 Päihdehuollon palvelut	29
6.5 Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen	30
7 RATKAISUKESKEISYYS TOIMINTAMALLINA.....	31
8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	34
8.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen kohderyhmä	34
8.2 Tutkimusmenetelmät.....	34
8.3 Tutkimusaineiston keruu	35
8.4 Tutkimusaineiston analyysi.....	35
8.4.1 Terveys.....	38
8.4.2 Psykkinen hyvinvointi.....	38
8.4.3 Koulu.....	44
8.4.4 Ihmissuhteet	46
8.4.5 Vapaa-aika.....	51
8.4.6 Nuori ja yhteiskunta	54
8.4.7 Haastattelut.....	58
8.5 Tutkimuksen luotettavuus	63
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	65
10 POHDINTA	69
10.1 Jatkotutkimusaiheet.....	70
LÄHTEET.....	71

LIITELUETTELO

Liite 1. Tutkimuslupa-anomus, Vaasan kaupunki/Sosiaali- ja terveystoimisto

Liite 2. Tutkimuslupa-anomus, Porvarinkadun koulu

Liite 3. Tutkimuslupa-anomus, Merenkurkun koulu

Liite 4. Tutkimuslupa, Vaasan kaupunki/Sosiaali- ja terveystoimisto

Liite 5. Tutkimuslupa, Porvarinkadun koulu

Liite 6. Tutkimuslupa, Merenkurkun koulu

Liite 7. Suomenkielinen kyselylomake

Liite 8. Ruotsinkielinen kyselylomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on nuorten hyvinvoinnin tila Vaasassa sekä siihen liittyen ratkaisukeskeisyys ammattilaisten työvälineenä. Aihe on ajankohtainen, ja se on noussut esiin julkisuudessa viimeaikaisten koulusurmien yhteydessä. Yleisesti katsottuna suomalaisilla nuorilla menee hyvin, mutta hyvinvointierot ovat suurentuneet. Pahoinvointi on kärjistynyt niiden kohdalla, jotka voivat entuudestaan huonosti. Tavoitteena on keskittyä tarkastelemaan hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä eri näkökulmista. Lisäksi käsitellään nuorille suunnattuja palveluja ja ratkaisukeskeisyyttä osana ammatillista osaamista. Usein vaikeuksiin pureudutaan ongelmakeskeisesti, mutta ratkaisukeskeisyys painottaa nuoresta itsestään löytyviä voimavaroja ja antaa tilaa mahdollisuuksille.

Aikuistumista vaaditaan entistä nuorempana ja lapsuus on lyhentynyt. Nykyään yhteiskunta asettaa vaatimuksia ja velvollisuuksia, joita nuoren saattaa olla vaikea täyttää. Itsenäistyminen ja erilaiset elämänvalinnat muodostavat paineita: se voi aiheuttaa ahdistusta, epävarmuutta ja turvattomuutta. Nuorten kanssa tehtävässä työssä on erityisen tärkeää varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisyyn huomioiminen. Se on tarttumista ongelmiin mahdollisimman varhain, ennen kuin ne vaikeutuvat entisestään: tämä on myös ammattitahojen haasteena, sillä pahoinvointi voi olla hyvin syvällä perheessä. Ammattiavun tarve on lisääntynyt, mutta samanaikaisesti resurssit ovat vähentyneet.

Tutkimuksen avulla selvitettiin 14–15-vuotiaiden vaasalaisnuorten hyvinvointia. Kyselyihin otettiin mukaan sekä suomen- että ruotsinkielinen yläaste, jotta mahdollisia hyvinvoinnin eroja voitaisiin tarkastella. Ammattihenkilöstön kohdalla kartoitettiin ratkaisukeskeisyyden osuutta ja heidän näkökulmaansa varsinaiseen työhön nuorten parissa.

2 NUORUUS KÄSITTEENÄ

Yhteiskunnan kehittyessä nuoruus ja nuoruuden käsite on sekä laajentunut että monimutkaistunut. Nykyään se ei rajoitu vain murrosikään, vaan ulottuu myös lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruus jaetaan eri osiin, joiden ajatellaan koostuvan kolmesta eri ajanjaksosta. Nuoruus jakautuu aikaiseen nuoruuteen, jolla tarkoitetaan 12–14-vuotiaita, keskinuoruuteen kuuluvia eli 15–17-vuotiaat sekä myöhäisnuoruuteen, jolla viitataan 18–22-vuotiaiden ikäluokkaan. Kokonaisuudessaan nämä ikävuodet muodostavat ajanjakson, jossa ihminen kohtaa monenlaisia kehityksellisiä muutoksia sekä suhteessa omaan itseen että sosiaaliseen ympäristöön. (Opetusministeriö 2007.)

Kehitykselliset haasteet vaihtelevat seuraavien vaiheiden mukaan. Ensimmäinen vaihe sisältää eniten fyysisiä muutoksia, kuten hormonituotantoon sekä ulkonäköön liittyviä muutoksia. Keskinuoruudessa sen sijaan merkittäviä haasteita ovat itsenäistyminen, valmistautuminen aikuisuuden työelämään ja kouluttautumiseen. Myöhäisnuoruuden tehtäviin kuuluvat kaiken tämän toteuttaminen. Nuori vaikuttaa aktiivisesti oman elämänsä kulkuun tekemällä merkittäviä päätöksiä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan. Erilaisia nuoruuden haasteita ja kehitystehtäviä voidaan pitää kriittisenä käännekohtana puhuttaessa nuorten hyvinvoinnista. Ratkoessaan haasteita nuoret luovat tilaa niin nykyiselle kuin tulevalle hyvinvoinnille tai pahoinvoinnille. (Ellonen 2008, 18–19.)

Nuorelle tapahtuu monia merkittäviä muutoksia aikuisuuden kynnyksellä. ”Hän irtautuu vanhemmistaan, solmii siteitä sukupolveensa niin oman kuin vastakkaisen sukupuolen kanssa, selkeyttää seksuaalisuuttaan, liittyy itsenäisempänä ihmisenä häntä ympäröivään yhteiskuntaan, hahmottaa tulevaisuuttaan, toiveitaan sekä haaveitaan.” (Jarasto & Sinervo 1999, 11.) Oman yksilöllisyyden löytäminen ei ole välttämättä helppoa, sillä nuoren on luovuttava lapsuuden minäkäsityksestään, joka on aikoinaan perustunut samaistumisiin ja moniin ulkonaisiin normeihin.

Lapsuuden aikana ihminen muodostaa perheessään saamiensa kokemusten perusteella käsitystä itsestään ja toisista. Murrosikäinen testaa myös omia arvojaan ja uskomuksiaan. Kysymys on itsenäistymiseen kuuluvasta harjoittelemisesta, jolloin ihmisen on kokeiltava rajojaan. (Kemppinen 1997, 99.) Parhaimmat edellytykset selvitä elämässä on niillä, jotka saavat riittävästi positiivista palautetta ja vanhempien eläytyvää tukea. Ne ovat rakennusaineita omalle itsearvostukselle. Kehityspsykologiassa on perinteisesti korostettu kodin ja vanhemmuuden asemaa lapsen kehityksessä.

3 KOTI – TURVALLISUUDEN PERUSTA

Nuoren vanhemmilla, perheellä ja kodilla on ensiarvoinen rooli nuoren kehityksessä ja hyvinvoinnin kokemuksessa. Vanhemmuus on ennen kaikkea vanhempien ja lapsen välisen suhteen perusta. Turvallisuus ja luottamus ovat erityisen tärkeitä minän rakentumisen ja eheyden kannalta. Lapsen tulee saada kokea olevansa hyväksytty ja rakastettu kaikkine piirteineen ja tarpeineen. Lapsi tarvitsee myös paljon hellyyttä ja huolenpitoa. Vanhempien tai jonkun muun läheisen aikuisen rakastamana ja turvallisessa tukea antavassa kodissa lapselle tarjoutuu tilaisuus minuutensa ja sen rajojen löytämiseen. (Määttä 2007, 29.)

Lapsi on vuosien ajan riippuvainen toisten hoivasta ja huolenpidosta. Riittävän hyvä ja pitkään jatkuva hoiva on itsesäätelyn kehittymisen perusta. Lasta ei tulisi jättää liian aikaisin pärjäämään yksin, mutta ei myöskään tehdä asioita lapsen puolesta. Lapsen näkökulmasta ainoa todellinen laatu-aika on tavallista kiireetöntä yhdessäoloa vanhemman kanssa. Vain siten lapsi saa kokemuksen, että hän sellaisenaan on arvokas. Parhaat eväät nuoruuteen onkin niillä, jotka ovat saaneet kasvurauhan: mahdollisuuden kasvaa kiireettömästi, turvallisesti ja kokea asioita yhdessä aikuisen kanssa, ilman suorituspainetta. (Terveystieteiden tutkimuslaitos 2006.)

Lapsuus on suuressa muutoksessa, jopa katoamassa kokonaan. Lapsi tarvitsee lapsuutensa ilman, että lähestyvä aikuisuus on sitä koko ajan uhkaamassa. Tämän päivän selvä ongelma on, että aikuisen maailma paljastuu lapselle liian varhain. Lapsella ei ole aikaa olla lapsi. On myös olosuhteita ja perheitä, joissa lapset joutuvat yhä kantamaan aikuisen vastuuta liian varhain. Tällöin lapsuus jää kokematta ja elämättä. (Suomen evankelisluterilainen kirkko - kirkon tiedotuskeskus 1997.)

3.1 Perhe-elämän muutokset

Suomalainen yhteiskunta ja perhe-elämä ovat muuttuneet rajusti viime vuosikymmeninä. 1950-luvulla maaseudun suurperhe oli varsin tavallinen suomalaisessa yhteiskunnassa. Perinteinen suurperhe oli kiinteä taloudellinen ja sosiaalinen yksikkö, jonka perustana oli sukulaisten paikallinen läheisyys, mutta myös lähellä toisiaan asuvien pysyvät henkilökohtaiset kontaktit ja yhteistoiminta. Lapsia ja nuoria ympäröi sukulaisten ja muiden tuttujen ja turvallisten aikuisten verkosto. Nuoret oppivat osana arkista kanssakäymistä, mikä on oikein ja mikä väärin ja miten tuli toimia eri tilanteissa. Yhteisöön sosiaalistaminen, ihmisten tukeminen kontrolloiminen olivat vähäisiä ongelmia, jotka hoidettiin perhepiirissä. (Oulainen.info 2008.)

Yhteiskunta alkoi teollistua 1960-luvulta lähtien. Teollistuneen yhteiskunnan synty mursi käsityksen siitä, että perhe säilyisi muuttumattomana. Tämän myötä syntyi idea modernista ydinperheestä. Onnellinen ja yhteinen ideaaliperhe merkitsi ydinperhettä, jonka erityisinä ja uusina tuntomerkkeinä mainittiin naisen ja miehen erilaiset roolit ja toimintapiirit, kasvatuserkeisyys sekä perhe-elämän yksityisyys. Erään selvän muutossuunnan muodosti yksilöityminen: ennen oltiin enemmän perheyhteisön jäseniä kuin nykyiseen tapaan yksilöitä. Familistisen perhekäsityksen tilalle muotoutui individualistinen, yksilöllisyyttä korostava perhekäsitys. (Hirsjärvi & Laurinen 2000, 14–15.)

Suomessa oli vuoden 2008 lopussa 1 444 000 perhettä. Määrä on kasvanut 6 700 perheellä edellisestä vuodesta. Perheisiin kuului 76 prosenttia väestöstä, 4 051 000 henkilöä. Yksin asuvia oli 1 015 000. Kaksi kolmasosaa perheistä oli avioparien perheitä. Avoparien perheitä oli 21 prosenttia ja yhden vanhemman perheitä 12 prosenttia. Saman sukupuolen rekisteröityjen parien perheitä oli 1 244. (Tilastokeskus 2009.)

Useimmissa perheissä molemmat vanhemmat käyvät kodin ulkopuolella palkkatyössä. Tämän lisäksi perheenjäsenillä on omia kodin ulkopuolisia harrastuksiaan. Kärjistetyimmillään koti voi olla kuin huoltoasema, jossa perheenjäsenet käyvät vaihtamassa vaatteitaan ja tankkaamassa itsensä, ennen kuin he rientävät taas omiin menoihinsa. (Lämsä 2009, 22.)

Nykyään lapsia kasvattavat vanhempien lisäksi päiväkodit, koulut ja osittain jopa joukkotiedotusvälineet. Näiden välityksellä vanhemmat saavatkin yhä enemmän uutta tietoa lastensa kasvattamiseen. Ammattilaisten määritelmät hyvälle vanhemmuudelle lisäävät vanhempien tehtäviä ja vastuuta. Tietojen, käsitysten ja normien muuttuminen ovat puolestaan johtaneet siihen, etteivät vanhemmat enää voi kasvattaa lapsiaan siten kun heitä itseään on kasvatettu. (Dencik 1989, 158; Hirsjärvi ym. 2000, 31.)

Lapsi sukuloi perheessä, päivähoidossa, koulussa ja vapaa-ajan harrastuksissa ja saa niistä eväitä kasvuunsa. Ongelmalliseksi tilanne muotoutuu silloin, kun kasvu ei etenekään ongelmitta eikä kukaan välttämättä ota kokonaisvastuuta lapsen kasvun tukemiseksi. Tällöin on olennaista, löytyykö tukea antavia aikuisia perheen ulkopuolelta vai odotetaanko lasten itsenäistyvän ja tekevän kauaskantoisia valintoja tulevaisuutta ajatellen liian varhain. (Lämsä 2009, 23–24.)

3.2 Vanhempien työelämän vaikutukset

Perheen tarjoamalla toimintaympäristöllä sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen määrällä on keskeinen merkitys lapselle. Perheen tulotaso, vanhempien koulutus, ammatin arvostus ja asunto-olot vaikuttavat siihen, millaiset edellytykset vanhemmilla on lastensa kasvattajiksi ja millaisen kasvuympäristön he pystyvät ja haluavat lapsilleen tarjota. Perheen taloudellisen toimeentulon epävakaisuus tai tasapaino vaikuttaa siihen, miten turvalliseksi tai turvattomaksi elämä koetaan. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 200.)

Kiire on lisääntynyt ja sidos työhön on tiivistynyt selvästi aikaisemmasta. Tämä aiheuttaa sen, että liian työn tai työttömyyden stressaamalla vanhemmilla ei ole aikaa ja energiaa huomata lastensa tarpeita ja olla heille läsnä olevia, välittäviä aikuisia. Vanhempien työn ja lasten hyvinvoinnin välistä yhteyttä on tarkasteltu Kotitalous, työ ja hyvinvointi- tutkimuksessa, jossa seurattiin kyselyin 429 avio- tai avoparin elämää vuosina 1999–2000. Tulokset osoittivat, että vanhempien työpaineet, väsymys sekä matkatöiden huono sopivuus perheen arkeen ovat niin vanhempien kuin lasten näkökulmasta haittaavia tekijöitä. Se vaikuttaa vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, koska se vähentää vanhemman mahdollisuuksia tarjota lapselle lämpöä ja hyväksyntää. (Helminen 2006, 17–18.)

Vanhempien työelämä vaikuttaa selvästi lapsien hyvinvointiin, mutta puutteistakin huolimatta nuoresta voi kehittyä fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti terve aikuinen. Vuorovaikutus kotona ja läheisissä ihmissuhteissa on inhimillisen kehityksen tärkein perusta, sillä parhainkaan ulkonaisen hyvinvoinnin taso ei takaa nuoren kehityksen kannalta edullista vuorovaikutusjärjestelmää. Perheen ihmissuhteilla onkin tärkeä vaikutus tyytyväisyyteen elämässä. (Aaltonen ym. 2003, 201.)

3.3 Vanhempien ongelmat

3.3.1 Liiallinen alkoholinkäyttö

Alkoholinkäyttö on arkipäiväistynyt Suomessa ja kulutus kasvanut. Yhä useampi lapsi kärsii vanhempiensa alkoholinkäytöstä, vaikka vanhemmat eivät itse pitäisikään juomistaan ongelmana. Päihdeperhe on hyvin yleinen ja samalla aliarvioitu ongelma. Suomessa arvioidaan olevan kymmeniä tuhansia vanhempiensa alkoholinkäytöstä kärsiviä lapsia. Tämä tarkoittaa, että lähes joka kymmenes suomalainen on kasvanut kodissa, jossa vanhempien päihdeongelma on aiheuttanut haittaa.

Ilmiön yleisyyttä on kartoitettu Lasinen lapsuus- kyselyillä vuosina 1994 ja 2004. Kyselyihin vastanneet suomalaiset ovat arvioineet, oliko heidän lapsuudenperheissään päihteiden ongelmakäyttöä ja aiheutuiko siitä vastaajalle haittoja lapsuudessa ja mahdollisesti myös aikuisuudessa. Tutkimuksesta selvisi, että 81 prosenttia oli sitä mieltä, ettei heidän lapsuudenkodissaan käytetty liiallisesti päihteitä. 9 prosenttia sanoi, että perheessä juotiin liikaa, mutta siitä ei aiheutunut heille haittoja. 10 prosenttia oli kokenut haittoja niin, että 8 prosentilla oli haittoja lapsena että aikuisena. 2 prosenttia oli hakenut apua kokemuinsa ongelmiin, jotka liittyvät vanhempien päihteidenkäyttöön. Perheriitojen ja epäsovun näkeminen olivat päihdeperheessä eläneiden suomalaisten vastaajien yleisimmin muistamat lapsuudessa esille tulleet haitat. (A-klinikkasäätiö 2008.)

Tavallista oli myös turvattomuuden tunteen lisääntyminen, joka korostui vuoden 2004 aineistossa. Samoin nousivat vahvasti esille omien vanhempien pelkääminen sekä ahdistuksen ja masennuksen tunteet. Monet lapsena koetuista haitoista voivat seurata vielä aikuisuuteen, joita ovat esimerkiksi heikko itsetunto, jännittyneisyys, aggressiivisuus, vaikeus luottaa muihin ihmisiin, turvaton olo sekä pari- ja ihmissuhdeongelmat. (A-klinikkasäätiö 2008.)

3.3.2 Mielensterveysongelmat

Yksi merkittävä kansanterveyttä uhkaava sairaus Suomessa on mielensterveysongelmat. On arvioitu, että lähes joka neljäs lapsi kasvaa perheessä, jossa vanhemmilla on jonkinlaisia mielensterveyden ongelmia. Vanhemman masentuneisuus ja psyykinen sairaus koskettaa myös lapsia: ne heijastuvat herkästi perheen elämään ja ihmissuhteisiin. Lapsen saattaa olla vaikea ymmärtää, mistä on kyse, kun äiti tai isä on väsynyt, itkeskelevä tai käyttäytyy oudolla tavalla. Lapsi joutuu ottamaan enemmän vastuuta kodin asioissa sekä itsestään. (Sana 2007.)

Vanhempien mielenterveydelliset ongelmat saattavat aiheuttaa lapsessa esimerkiksi keskittymisvaikeuksia, masennusta ja psykosomaattisia oireita. Lapsi voi kokea myös turvattomuutta, pelkoa ja hylätyksi tulemistä. Hänelle ei välttämättä selitetä vanhempien tai huoltajien vaikeuksia. Lapsi saattaa kuvitella, että vanhemman harhat ovat todellisia, tai että masentuneen ihmisen itkuisuus on lapsen syytä. (Sana 2007.)

On tavallista, että lapset hakevat syytä itsestään sille miksi vanhemman tai huoltajan käytös on muuttunut. Lasta auttaa, että hänelle kerrotaan, mistä on kyse: kyseessä on sairaus, johon lapsi ei ole syytä. Lapsen ei tarvitse huolehtia, koska vanhempi voi saada apua sairauteensa ammattilaiselta. (Pohjanmaa-hanke 2007.)

3.3.3 Perheväkivalta

Tutkimusten mukaan suomalaiset lapset näkevät ja kokevat perheväkivaltaa useammin kuin muut Pohjoismaiden lapset. Arviolta 60 000 lasta vuosittain elää perheessä, jossa esiintyy väkivaltaa. (Helminen 2006, 117; Helsingin Sanomat 15.8.2006.) Perheväkivallalla tarkoitetaan perheen sisäistä väkivaltaa, joka voi kohdistua kehen tahansa perheen jäseneseen. Väkivalta voi olla fyysistä, henkistä tai esimerkiksi psyykkistä laiminlyöntiä. Tämä voi ilmetä muun muassa sillä, että lapsi jätetään yksin ja hän joutuu kantamaan aikuisen roolia.

Aina väkivalta ei kohdistu suoranaisesti lapseen tai nuoreen, mutta perheväkivallan todistajana oleminen on yhtäläillä haitallista. Lapset voivat kokea väkivaltatilanteet jopa pelottavammaksi kuin itseensä kohdistuvan. Perheväkivalta vaikuttaa läsnäolijoihin aina tavalla tai toisella. Siihen, millaiset vaikutukset ovat, liittyy monia tekijöitä, kuten lapsen kehitystaso, väkivalta-alistuksen kesto ja laatu sekä lapsen suhde tekijään ja uhriin. (Nettiturvakoti 2007.)

Väkivallan todistajaksi joutuminen voi aiheuttaa stressireaktion, jolloin nuori voi oirehtia vatsakivuin ja kokea itsensä pelokkaaksi. Lapsi voi olla myös levoton ja hänen on vaikea keskittyä. Teini-iässä käyttäytyminen saattaa muuttua rajuksi, nuori voi olla myös masentunut, ahdistunut, vetäytyä kaverisuhteista tai päinvastoin sitoutua kaverisuhteisiin voimakkaasti. (Nettiturvakoti 2007.)

3.4 Vanhemmuus hukassa?

Vanhemmuus perustuu lapsuuden malleihin ja kokemuksiin. Lapsuudessa itsetunto kehittyy ja sen varaan rakentuu vanhemman rooli. Vanhemmat, jotka ovat jääneet omassa lapsuudessaan vaille aikuisen riittävää hoivaa ja huolenpitoa, eivät välttämättä pysty antamaan niitä myöskään omille lapsilleen. Esimerkiksi perhe-elämää ja lastenkasvatusta koskevat toimintamallit saattavat heijastua nuoren kasvuun. Vanhemmat eivät tunnu osaavan tai jaksavan laittaa rajoja lapsilleen. (Friis, Eirola & Mannonen 2004, 20.)

Lapsi vaatii sitoutumista äidin tai isän rooliin. Vanhemmuus on määritelty henkiseksi kehitysprosessiksi, jonka edellytyksenä voidaan pitää kykyä ymmärtää lapsen tarpeita. Vanhemmat tarvitsevat myös tietoa lapsen fyysisestä ja psyykkisestä kehityksestä sekä kognitiivisista, henkistä tukea ja konkreettista apua. Toimivassa perheessä vanhemmat kykenevät osoittamaan riittävää lämpöä ja ymmärrystä lapsille, perheen sisäisistä ristiriidoista pystytään keskustelemaan ja perheellä on tyydyttävät suhteet ympäröivään yhteisöön. (Friis ym. 2004, 20–21.)

On todettu, että nykyisin vallitsee epäröivä kasvatuskulttuuri, joka ei anna vanhemmille vastauksia siihen, miten toimia arkipäivän tilanteissa. Samalla kasvatuskulttuurimme sallii lapsille liikaa, ohjaamme heitä liian vähän, tarjoamme lapsille liian vähän kestäviä ja jatkuvia aikuiskontakteja ja panemme lapset päättämään liian paljon liian varhain. (Kinnunen 2003, 152). Lapsiperheiden parissa työskentelevät ovat havainneet, että perheiden ongelmat ovat lisääntyneet ja monimutkaistuneet. Perheet kokevat usein olevansa yksin ongelmineen ja tarvitsevat apua selviytymisessään sekä voimavaroja lastensa tukemiseen. (Friis ym. 2004, 21.)

Vanhemmuus on nykypäivänä entistä vaikeampaa, koska tärkeät ja läheiset tukiverkostot isovanhempineen tai naapureineen puuttuvat. Tämä on merkinnyt uusien huolenpidon mallien syntymistä ja asiantuntijapalveluiden kasvua vanhempien tueksi. (Huhtanen 2007, 14.)

Vanhempien jaksamattomuus ja osaamattomuus näkyvät siinä, että kodin vastuuta kasvatuksesta siirretään mielellään asiantuntijoiden eli päiväkotien ja koulujen hoidettavaksi. Siltikään lasten aikuisen tarve turvallisuuden takaajana ei tule tyydytetyksi. Kasvattajia on liian vähän suhteessa lapsiryhmiin ja koulujen ryhmäkokoihin. Sosiaalisten verkostojen oheneminen vähentää perheiden edellytyksiä toimia kasvattajina. (Huhtanen 2007, 14.)

Suurin uhka on kuitenkin se, että niin sanottu tavallinen vanhempi voi menettää itseluottamuksensa kasvattajana. Lastensa kanssa vaikeuksiin joutuneet vanhemmat näkevät itsensä usein vajaina kasvattajina. Vastoinkäymisten kohdatessa mielessä kummittelee epämääräinen kuva täydellisestä vanhemmuudesta, jossa kaikki osataan tehdä oikein ja kaikessa onnistutaan. Kasvatus ja vanhemmuus voivat saada suorittamisen ammatillisuuden leiman, mistä vanhemmuudessa ei kuitenkaan ole kysymys. (Määttä 2007, 104–105.)

Vanhempien on kuitenkin hyvä tietää, että täydellisyyttä ei ole. Lisäksi on syytä muistaa, että vaikka vanhempien osuus lasten kehityksessä on usein ratkaiseva, se ei aina riitä. Lapsessa on niin paljon omaa itseään, että asiat voivat joskus mutkistua vanhemmuudesta riippumatta. Rajallisuus ja epätäydellisyys tekevät ihmisistä persoonia myös lasten malleina. Normaali vanhemmuus pienine kasvatuskolhuineen riittää lapselle malliksi siitä, että aina ei onnistuta eikä elämä aina mene haluttuun suuntaan. (Määttä 2007, 105, 108).

4 SOSIAALINEN VERKOSTO

Vertaisryhmät ovat merkittävä toimintaympäristö kodin ohella, jotka vahvistavat nuoren itsearvostusta. Vertaisten välisessä vuorovaikutuksessa korostuu kommunikatiiviset taidot, jossa realistinen minäkuva täydentyy. Omien tunteiden jakaminen ikätovereiden kanssa on tärkeää. Vertaisryhmällä tarkoitetaan nimenomaan ikätovereita, joiden kanssa yksilö on samalla tasolla sosiaalisessa, emotionaalisessa ja kognitiivisessa kehityksessä. Tällaista ympäristöä voidaan luonnehtia yhdenvertaiseksi, läheiseksi, tukea antavaksi ja luotettavaksi, jossa on mahdollisuus harjoitella aikuisuutta. (Jarasto & Sinervo 1999, 17.)

Nuoruus on monenlaisten kokeilujen aikaa. Nuori etsii itseään, rajojaan, paikkaansa eri yhteisöissä ja ryhmissä. Toisin sanoen on kyse identiteetin etsinnästä, jossa vertaisryhmä toimii suunnan näyttäjänä, kuitenkin aikuisten arvoista ja normeista etäämpänä. Nuori tarvitsee tässä tehtävässä paljon erilaista tietoa, aikuisten tukea ja ohjausta. (Jarasto & Sinervo 1999, 115.) Joskus itsensä etsiminen saattaa johtaa ei-toivottuihin ilmiöihin, kuten päihteiden suurkulutukseen. Kaveripiirissä alkoholiin on helppo tutustua, sillä nuori haluaa samaistua kavereihinsa. (Väestöliitto 2008.)

Toisinaan nuori peilaa kotoa opittuja käyttäytymissääntöjä ja tapoja, mutta toisaalta hän saa vaikutteita ja palautetta toiminnastaan omassa viiteryhmässään. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna ryhmädynamiikka on myönteinen seikka, sillä sitä kautta yksilö sosiaalistuu yhteiskuntaan ja tutustuu sen tarjoamiin uusiin rooleihin. Kokemusten jakaminen ja maailmankatsomuksellisten kysymysten pohdinta nousee myös esille identiteetin muovaamisessa: kuka minä olen, mihin kuulun ja mikä on elämän tarkoitus. (Jarasto & Sinervo 1999, 17.)

5 NUORI JA YHTEISKUNTA

Nuoret kohtaavat yhteiskunnallisen epävakauden sekä kotiensa välityksellä että tehdessään omaa elämäänsä koskevia suunnitelmia ja valintoja. Elämä koostuu valinnoista ja nuoruusiässä niillä on usein kauaskantoisia seurauksia. Nopea yhteiskunnallinen muutos, sosiaalisten riskien lisääntyminen ja elämänmuodon yksilöityminen saattavat aiheuttaa nuorelle irrallisuuden tunnetta. Osa nuorista passivoituu ja ajautuu elämässä yhteiskunnan marginaaleihin. (Laukkanen, Marttunen, Miettinen & Pietikäinen 2006, 46.)

5.1 Nuorten hyvinvoinnin tila Suomessa

Yleisesti katsottuna nuorisolla menee Suomessa hyvin ja hyvinvointipalvelut ovat korkealla tasolla. Laaja perhepoliittinen tukijärjestelmä koituu monella tavalla nuorison hyväksi. Kansainvälisen vertailun mukaan suomalaisnuorten koulusaavutukset ovat huippuluokkaa, opettajat ovat hyvin koulutettuja, oppilashuolto tasokasta ja yhteiskunnan kasvatusjärjestelmä ammattiryhmineen huipputasoa. Suomalaisessa yhteiskunnassa on tapahtunut suuri muutos 1990-luvulla. Yhteiskunnan perusrakenteita on muokattu rajusti, ja talouden, työelämän ja arvomaailman muutokset ovat muuttaneet suomalaista yhteiskuntaa suuresti. Muutokset ovat laaja-alaisia ja ulottuvat myös lapsuuteen ja vanhemmuuteen. (Friis ym. 2004, 11.)

Useat tutkimukset osoittavat lasten, nuorten ja lapsiperheiden olojen vaikeutuneen. Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen tarve on kasvanut siinä määrin, ettei hoitojärjestelmä kykene vastaamaan siihen kunnolla. Lastensuojelutoimien piirissä olevien lasten määrä on kaksinkertaistunut kymmenen viime vuoden aikana. Tarve lasten huostaanottoihin on kasvanut vuosi vuodelta. Erilaisissa ihmistyön ammateissa kohdataan yhä vaikeampia elämäntilanteita ja elämänhistorioita. Lasten hyvinvoinnin tilaa voi kuvata sanoilla erilaistuminen, eriarvoistuminen ja polarisaatio. Lasten ja vanhempien hyvinvointierot kärjistyvät niin taloudellisesti, henkisesti kuin kulttuurisesti. (Laukkanen ym. 2006, 45–46.)

Enemmistö suomalaisista lapsista voi suhteellisen hyvin, osa kohtuullisesti. Arviolta noin 15–20 prosentilla lapsia ja nuoria on eriasteisia psykososiaalisia ja mielenterveyden oireita. Pieni osa lapsista ja nuorista, arviolta 5-10 prosenttia, tulee kaltoin kohdelluksi. Heidän perheissään ongelmat ovat olleet kasvussa. Mielenterveyden ongelmat pystytään varsin hyvin tunnistamaan jo nuorella iällä, mutta toisin kuin muussa terveydenhuollossa, mielenterveystyössä varhainen tunnistus ei johda riittävästi asianmukaiseen hoitoon (Lapsen maailma 2008).

Lasten ja nuorten mielenterveystyön ja psykiatrian palvelujärjestelmä on hajanainen ja riittämätön hoidon tarpeeseen nähden. Palvelujen tarve kasvaa, mutta resurssit ovat vähäiset. Voimavaroja olisi keskitettävä ennen kaikkea ennaltaehkäisevään työhön. Salassapitovelvollisuus saattaa olla kuitenkin esteenä nuoren hyvinvoinnin kartoittamisessa. (Ilkka 2008, 18.)

Arkisia tilanteita, joissa nuori voi huolineen kohdata terveydenhoitajan tai muun ammattiauttajan, on karsittu. Vaikka vanhemmilla onkin ensisijainen vastuu nuoresta, kuuluisi sen tukena olla myös kattavasti palveluja, johon hänet voisi ohjata. Nuoria pitäisi tukea elämän nivelkohdissa, esimerkiksi silloin, kun he päättävät peruskoulunsa ja suunnittelevat tulevaisuuttaan. Itsenäisyyttä odotetaan huomattavasti aikaisemmin mitä muissa Pohjoismaissa. (Ilkka 2008, 18.)

5.1 Nuorten asema ja osallisuus

Suomalainen yhteiskunta tarjoaa nuorille monipuolisia koulutus-, osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia. Samalla se on asettanut pieneneville nuorisokäluokille aikaisempaa suurempaa vastuuta tulevaisuudesta. Nuoren on usein vaikea löytää paikkaansa ja identiteettiään globalisoituvassa ja taloudellista tehokkuutta ja kilpailukykyä korostavassa maailmassa. Kunnallisen nuorisotyön keskeisenä tehtävänä onkin erilaisten kulttuuristen yhteisöjen tukeminen, joissa nuoret voivat kehittää identiteettiään ja kasvaa yhteiskunnan täysivaltaisiksi ja aktiivisiksi jäseniksi. Tavoitteena on myös nuorten sosiaalinen vahvistaminen. (Opetusministeriö 2007.)

Nykyisessä nuorisotyölaissa yhteiskunnan tehtäväksi määritellään nuorten elinolojen parantaminen ja kansalaistoiminnan edistäminen. Yhteiskunnan tuki on mahdollistanut sen, että nuorisoalalle on kyetty luomaan monipuolisia toimintarakenteita nuorten osallisuudelle. Yhteiskuntakehityksen näkökulmasta nuoruus on merkittävä ikävaihe aikuisuuden kynnyksellä. Tulevaisuuteen suuntautuvassa yhteiskunta-ajattelussa on olennaista kiinnittää huomiota siihen, että nykypäivän nuoret ovat huomisen aikuisia. Osallisuus on tärkeää ennen kaikkea sen vuoksi, että ne kuuluvat täysipainoiseen nuoruuteen. (Opetusministeriö 2007.)

Lainsäädännössä on määritelty nuoren asemaa ja oikeuksia koskevat säännökset. Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Laissa säädetään myös nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (L72/2006.)

Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle iästä riippumatta. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus on tehty turvaamaan lapsen erityisiä tarpeita ja etua. Sopimus koskee jokaista alle 18-vuotiasta. (Lapsiasiavaltuutettu 2006.) Koulu edistää osaltaan nuorten osallistumista sekä turvaa yhteiskunnan jatkuvuutta ja uudistumista. Koulussa nuoret omaksuvat erilaisia elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Koulu voi ratkaisevasti suunnata nuorten kiinnostusta erilaisiin yhteiskunnallisiin aktiviteetteihin ja ohjata heitä kehittävien harrastusten pariin koulutyön ulkopuolella. (Laukkanen ym. 2006, 46–47.)

Nuorten sosiaalistumista tukevia palveluita on supistettu samaan aikaan kun yhteiskunnan ja työelämän vaatimukset sekä nuoria itseään että heidän vanhempiaan kohtaan ovat kasvaneet. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä tuetaan apua tarvitsevia nuoria kasvussa normaaliin aikuisuuteen. (Opetusministeriö 2007.)

6 HYVINVOINNISTA PAHOINVOINTIIN

6.1 Psykkinen pahoinvointi käsitteenä

Ihminen on fyysinen, psykkinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Psykkisen pahoinvoinnin ilmenemismuodot voivat vaihdella monin tavoin. Tämä voi ilmetä turvattomuuteen liittyvinä oireina sekä sairauksina, kuten mielenterveysongelmina ja sosiaalisen kehityksen häiriintymisenä. Yhteiskunnan ja sosiaalisen ympäristön suuret muutokset, kilpailukulttuuri ja tiedotusvälineiden vaikutus ovat yhteydessä lasten psykososiaalisen pahoinvoinnin lisääntymiseen. (Friis ym. 2004, 12.)

6.2 Syyt ja osatekijät

Nuori kohtaa elämässään kriisejä, jotka kuuluvat normaaliin kasvuun ja kehitykseen. Erilaiset elämäntapahtumat kuten koulun lopettaminen, kotoa pois muuttaminen tai seurustelun päättyminen aiheuttavat myös kriisejä. Kehityskriisit koskettavat jollakin tavalla lähes kaikkia ja usein ne menevät ohi itsekseen lähes huomaamatta. Traumatisoiva tapahtuma on odottamaton yksilön kokema uhkaava tilanne, joka aiheuttaa epätavallisen voimakkaita reaktioita: tyypillisiä ovat läheisen kuolema sekä väkivallan kohteeksi joutuminen tai sen näkeminen. (Nettineuvo 2006b.)

Psykkisen pahoinvoinnin syitä voidaan tarkastella monen eri viitekehyksen kautta. Näitä ovat esimerkiksi biologinen ja intrapsykkinen näkökulma. Ensimmäisessä korostetaan mielenterveyden biologista perustaa. Ongelmat ovat perittyjä tai vaurion aiheuttamia häiriöitä. Intrapsyykkisen näkökulman mukaan paha olo on minän voimavarojen puutetta, joka voi johtua vaikeista kokemuksista elämässä. (Aaltonen ym. 2003, 249–251.)

Nuorilla, joilla on ongelmia, tulevat hyvin erilaisista taustoista. Perheet ja elinympäristö ovat keskenään erilaisia. Luottavaiset suhteet vanhempiin kehittävät lapselle kyvyn ottaa vastuu itsestään. Ne, jotka elävät ilman tasapainoisia siteitä eivätkä voi luottaa aikuisiin, kärsivät usein sopeutumisvaikeuksista elämän eri osa-alueilla. (Andersson 2001, 35–37.)

Kasvavan nuoren persoonallisuuden kehitys ja kypsyys joutuvat uhatuksi. Odottamattomat ja syvät kriisit saattavat laukaista turvattomuuden tunteen, jota ammattilaisten on vaikea havaita varhain. Kukin lapsi oirehtii omalla tavallaan. (Andersson 2001, 35–37.) Stressi ja masennus lukeutuvat yleisimpiin henkisen pahoinvoinnin taustoihin, joiden oireet liitetään usein myös toisiinsa. Osalla nuorista stressi ja masennus näkyvät fyysisinä muutoksina, osalla psyykkisinä. Unettomuus, vatsakivut ja voimattomuus saattavat jatkua niin, että nuori sairastuu vakavasti ja mielenterveysongelmat ovat pitkäaikaisia. Erilaiset stressaavat tilanteet aiheuttavat huolta koulussa, kotona ja vapaa-ajalla. (Aaltonen ym. 2003, 253–254.)

Mielialanvaihtelut ja tilapäinen masentuneisuus kuuluu murrosikään. On luonnollista reagoida alakuloisuudella erilaisiin vastoinkäymisiin. Masennuksella tarkoitetaan pidempikestoista, voimakasta ja arkielämää haittaavaa alakuloisuutta. Aikuisen on tärkeää tunnistaa ja erottaa oireet, jotka vaikeuttavat nuoren arjesta selviytymistä ja haittaavat hänen elämänsä etenemistä. (Väestöliitto 2009.)

Masennus saattaa naamioitua monenlaiseen oireiluun tai häiriökäyttäytymiseen. Pojilla esiintyy tyttöjä tavallisemmin käytöshäiriöitä ja päihteiden ongelmakäyttöä. Usein ei osata sanoa, hoitaako nuori päihteillä paha oloaan vai johtuuko paha olo päihteiden käytöstä. Pojille ovat tyypillisempiä laittomuudet ja väkivalta. Sen sijaan tyttöjen oireilu kääntyy omaan itseen: yleisempiä ovat vakava masennus tai itsensä vahingoittaminen. (Väestöliitto 2009.)

Nuorten kohdalla puhutaan usein sopeutumisen ja vuorovaikutuksen ongelmista. Kehityksen tuomat muutokset saattavat aiheuttaa yksinäisyyttä. Ystävapiirissä nuoret kehittyvät eri tahtia ja jotkut muuttavat toiselle paikkakunnalle. Tällöin on hyvä erottaa krooninen yksinäisyys tilapäisestä: pahimmillaan se uhkaa mielenterveyttä ja vahingoittaa itsearvostusta. Se estää tärkeiden ihmissuhteiden solmimista ja sosiaalista vuorovaikutusta. (Aaltonen ym. 2003. 339–340.)

6.3 Nuoren selviytymiskeinot

Itsenäistyvän nuoren elämässä tapahtuu monia asioita, usein samanaikaisesti. Odotukset omasta pärjäämisestä saattavat olla myös korkealla. Siksi on tärkeää selvittää, mitkä tekijät kuormittavat nuorta ja pyritään vaikuttamaan näihin. Mielenterveyden suojaavat tekijät auttavat kohtaamaan erilaisia elämän haasteita ja tukevat selviytymistä. Ne edistävät kehitystä ongelmista ja riskeistä huolimatta, joko liittyen lapsen ominaisuuksiin, perheeseen tai laajempaan ympäristöön. Näitä tekijöitä ovat muun muassa positiiviset kokemukset elämän eri osa-alueilla, suotuisa temperamentti, hyvät sosiaaliset taidot ja ongelmanratkaisukyvyt. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2008.)

Sosiaaliset suhteet ovat olennainen osa hyvinvointia. Tunne siitä, että pystyy hallitsemaan elämäänsä, auttaa ylläpitämään psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Elämäntilannetta tukee ja suojaa samalla kuormittavilta tekijöiltä. Elämisen taidon peruskuviot, kuten fyysiset valmiudet esimerkiksi liikunta ja uni sekä huolenpito itsestä ovat pohjimmiltaan, mutta sitäkin tärkeämpänä osana nuoren hyvinvointia. Nuorta tulisi opettaa rakastamaan itseään ja olla syyllistämättä itseään kaikesta. (Aaltonen ym. 2003, 262, 268.)

Hyväksyntä, ymmärrys ja kannustaminen ovat apuvälineitä, joita nuori tarvitsee tasaisin väliajoin. Psykkiseen pahaan oloon saattaa sisältyä kokemuksia uusien asioiden oppimisesta ja voimavarojen saamisesta: niiden avulla voi selviytyä paremmin elämän myöhemmistä vaikeuksista. (Lämsä 2009, 120.)

6.4 Nuorille suunnatut palvelut

Nuoren asiakkuus määräytyy esille tulevista ongelmista. Ongelmien määrittelyyn vaikuttaa se, kuka ongelmaan puuttuu, miten hän sen havaitsee ja mikä koulutus hänellä on. Moniongelmaisen nuoren tilanteeseen puuttuminen suunnitelmallisesti ja kokonaisnäkemys säilyttäen edellyttää toimijoiden yhteistyötä, jossa tiedon siirtyminen lastensuojelun, terveydenhuollon ja koulun välillä on tärkeää. (Laukkanen ym. 2006, 171.)

6.4.1 Sosiaalityö ja lastensuojelu

Sosiaalityöllä tarkoitetaan sosiaalihuoltolain sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön suorittamaa ohjausta, neuvontaa ja sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä muita tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista sekä yhteisöjen toimivuutta. Sosiaalityöntekijällä on mahdollisuus tukea perheitä ongelmatilanteissa avohuollon tukitoimenpiteiden avulla, jotka ovat esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvonta, päivähoido, terapiapalvelut, lapsen tukeminen koulunkäynnissä, ammatin hankinnassa sekä antamalla taloudellista tukea. Avohuollon tukitoimet toteutetaan yhteistyössä lapsen tai nuoren sekä lapsen vanhempien tai muiden lasta hoitavien henkilöiden kanssa. Sosiaalityötä toteutetaan yksilö- ja perhetyönä ja muilla tarpeellisilla menetelmillä riippuen asiakkaasta (Vaasan kaupunki – sosiaalityö ja lastensuojelu 2009.).

Lastensuojelu sen sijaan perustuu lastensuojelulakiin ja sen tehtävänä on turvata lasten oikeudet, esim. lapsen oikeus turvalliseen ja virikkeelliseen kasvuympäristöön, tasapuoliseen ja monipuoliseen kehitykseen ja huolenpitoon lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Lastensuojelun tehtävänä on turvata lapsen oikeudet vaikuttamalla yleisiin kasvuoloihin ja tukemalla huoltajia lasten kasvatuksessa. Tavoitteena on tukea perhettä lasten omassa kasvuympäristössä. Silloin kun lapsen elämänolosuhteet jostain syystä vaarantuvat, on lapselle taattava mahdollisimman hyvä hoito kodin ulkopuolella. (Vaasan kaupunki – sosiaalityö ja lastensuojelu 2009.)

Lastensuojelulain mukaan lapsi on alle 18-vuotias, joten myös nuoret kuuluvat palvelujen saajiin. Lastensuojelulla on kolme perustehtävää: lasten kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä. Lastensuojelutyötä toteutetaan lapsi- ja perhekohtaisena – ja ehkäisevänä lastensuojeluna. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua tehdään silloin, kun lapsi ja perhe ovat asiakkaina: tähän sisältyvät lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. (Sosiaaliportti 2008.)

Ehkäisevän lastensuojelutyön tarkoituksena on lapsen ja hänen perheensä erityinen tukeminen kunnan peruspalveluiden piirissä esimerkiksi neuvolassa tai terveydenhuollossa. Tällöin heidän ei tarvitse olla lastensuojelun asiakkaana. Lapsella tai nuorella on myös oikeus erityiseen suojeluun. Jos vanhemmat eivät kykene huolehtimaan kasvatustehtävästään, julkisen vallan velvollisuus on puuttua perheen tilanteeseen. Aina on kuitenkin noudatettava niin sanotun lievimmän riittävän toimenpiteen periaatetta: on valittava se toimenpide, jolla vähiten puututaan perheen ja lapsen itsemääräämisoikeuteen. On arvioitava tarkasti, mikä tukitoimi vastaa parhaiten lapsen tai perheen yksilöllisiä tarpeita. (Sosiaaliportti 2008.)

6.4.2 Kasvatus- ja perheneuvola

Nuori kokee elämänvaiheessaan monenlaista, joka voi ilmetä myös hänen käytöksessään. Kasvatus- ja perheneuvolassa saa ohjausta ja neuvontaa lapsen kasvatukseen liittyvissä pulmatilanteissa ja tukea vanhemmuuteen. Taho tarjoaa keskusteluapua parisuhteen ongelmiin tai perheessä tapahtuneisiin merkittäviin muutoksiin. (Nettineuvo 2006a.)

Kasvatus- ja perheneuvolassa työskentelevä työryhmä koostuu sosiaalityöntekijöistä, psykologeista, psykiatreista ja sairaanhoitajista. Auttaminen perustuu perheen omien voimavarojen tukemiseen ja ongelmia työstetään yksilöllisesti. Asiantuntemusta yhdistetään kokonaisuudeksi, jotta perhe saisi mahdollisimman monipuolista tukea. Tilanteen mukaan tarjolla on niin yksilö kuin perheterapiaa. Perheneuvolan toiminta tähtää ennaltaehkäisyyn, varhaiseen toteamiseen ja hoitamiseen. Näin pyritään estämään vakavien mielenterveyden häiriöiden syntyminen. (Aaltonen ym. 2003, 383–384.)

6.4.3 Oppilashuolto

Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto, joka tarkoittaa oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. (Sosiaaliportti 2008.)

Oppilashuoltoryhmän voi koostua esimerkiksi kouluterveydenhoitajasta, koulukuraattorista ja koulupsykologista koulusta riippuen. Oppilashuollon keskeisenä tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kouluympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia. Olennaisena tavoitteena on oppimisen esteiden ja muiden ongelmien ehkäiseminen ja varhainen tunnistaminen. (Sosiaaliportti 2008.)

6.4.4 Nuorisopoliklinikka ja psykiatrinen osasto

Sosiaali- ja terveydenhuollossa on määritelty mielenterveyspalvelut, jotka kuuluvat mielenterveydenhäiriöistä poteville henkilöille. Mielenterveyslain mukaan kunnan tulee huolehtia laissa tarkoitettujen mielenterveyspalveluiden järjestämisestä osana kansanterveystyötä ja sosiaalihuoltoa. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2006.)

13–18-vuotias mielenterveysongelmista kärsivä nuori on oikeutettu käyttämään nuorisopoliklinikoiden ja nuorisopsykiatristen osastojen palveluita. Lähetteen poliklinikalle voi saada esimerkiksi terveyskeskuslääkäriltä ja peruskoulun oppilashuollon jäseneltä. (Aaltonen ym. 2003, 407.) Nuorisopoliklinikka tarjoaa nuorelle avohoitoa, joka koostuu psykologin tai psykiatrin konsultaatiosta sekä erilaisista terapioiden ja hoitomuodoista. Tarvittaessa psykiatri voi määrätä nuorelle myös lääkityksen. Nuori käy tarvittaessa poliklinikalla hoidossa, hoitoyhteisön kanssa sovituin ajoin. Nuorisopoliklinikalla pyritään tukemaan nuoren hyvinvointia, auttamaan mielenterveysongelmissa sekä selviytymään arkielämässä. (Aaltonen ym. 2003, 407.)

Nuorisopsykiatrisen osaston tarjoaa tutkimusta ja hoitoa 13–17-vuotiaille nuorille yhteistyössä heidän perheensä kanssa, kun perusterveydenhuollon ja avohoidon palvelut eivät riitä. Osastolle tullaan aina läheteellä, jonka saa esimerkiksi kouluterveydenhuollosta, terveyskeskuksesta, perheneuvolasta ja lastensuojelusta. (Vaasan keskussairaala 2008.)

Nuoren hoidon arviota jatketaan: hänelle voidaan tehdä muun muassa psykologisia tutkimuksia, jotka ovat hoidon suunnittelun pohjana. Myös nuoren mielipidettä hoidon tarpeesta kuunnellaan. Tarjolla on muun muassa yksilö-, ryhmä- ja luovuusterapioita. Osastolla pyritään sopeuttamaan nuorta tavalliseen arkiseen elämänrytmiin mahdollisimman nopeasti esimerkiksi kotilomien avulla, ja tekemään paljon yhteistyötä vanhempien kanssa. Nuori voi myös tavata ystäviään, ellei heistä ole haittaa hoidon edistymiselle. Yhteyksien säilyminen ulkopuoliseen elämään helpottaa siirtymistä osastolta kotiin. (Aaltonen ym. 2003, 408–409.)

6.4.5 Päihdehuollon palvelut

Lain mukaan kunta on velvollinen järjestämään päihdehuoltolain mukaiset palvelut. Hoitoon hakeutuminen on vapaaehtoista ja päihdehoitojen toteuttaminen perustuu asiakkaan omaan tahtoon. Ensisijaisia palveluita päihdehuollossa ovat kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut, kuten kouluterveydenhuolto ja terveyskeskuksien vastaanottopalvelut. Erityisiä päihdehuollon palveluita käytetään silloin jos yleiset palvelut eivät ole riittäviä. Avohoidon puolella näihin palveluihin kuuluvat muun muassa A-klinikat, nuorisoasemat, katkaisuhuoltoasemat sekä kuntoutusyksiköt. (Poliklinikka 2009.)

Nuorisoasemat ovat ensisijaisesti alle 24-vuotiaita nuoria päihdevaikeuksissa palveleva avohoitoyksikkö, mutta se on tarkoitettu myös heidän vanhemmilleen. Nuori voi olla huolissaan niin omasta kuin läheistensä päihteidenkäytöstä. Perhe voi yhdessä nuorisoaseman kanssa etsiä ratkaisuja päihde- ja ihmissuhdeongelmiin. Toimintamuotoja ovat esimerkiksi yksilö- ja perheterapiat sekä lääkäripalvelut. (Aaltonen ym. 2003, 410.)

Katkaisuhuoltoasemilla pyritään katkaisemaan päihteiden käyttökierre ja luomaan edellytykset fyysiselle ja psykososiaaliselle kuntoutukselle. Katkaisuhuoltoon sisältyvät keskustelut, lääkehoito sekä päihdehuollonlääkärin palvelut. (Poliklinikka 2009.) Katkaisuhuoltoaseman hoito on lyhytaikaisempaa kuin kuntoutusyksiköissä, joissa tarjotaan intensiivistä jatkohoitoa (Aaltonen ym. 2003, 410–411).

6.5 Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan erilaisia keinoja ja tapoja, jolla tartutaan nuoren käyttäytymiseen, mahdollisiin pulmiin tai hänen hyvinvointiaan uhkaaviin tekijöihin. Se etenee prosessina, joka alkaa pienistä havainnoista ja johtaa toimenpiteisiin, joilla asiakasta autetaan ja tuetaan. Kyse voi olla monimutkaisista tilanteista ja pitkittyneistä ongelmista, joiden pysäyttämiseen tarvitaan kovia otteita. (Huhtanen 2007, 28–29.)

Avun hakeminen lapsen ja nuoren kohdalla on rajoittunutta siinä mielessä, että ei ymmärretä täysin hoidon tärkeyttä. Ennaltaehkäisevä työ on tärkeää erityisesti lapsuudessa, jotta voitaisiin puuttua varhaisessa vaiheessa muun muassa psyykkisiin ongelmiin. (Steinkopff Verlag 2001.) Varhainen puuttuminen on toimimista mahdollisimman varhain, avoimesti ja hyvässä yhteistyössä ongelmatilanteiden ehkäisemiseksi.

Olennaista on toimia silloin, kun vaihtoehtoja on runsaasti. Sitä ei pidetä ainoastaan lapsilähtöisiin ongelmiin paneutumisenä, vaan se koskee myös perhettä ja kasvuympäristöä. Ennalta ehkäisy, preventio, kuuluu olennaisena osana nuorten ja perheiden kanssa tehtävään työhön. Se kohdennetaan ensisijaisesti niihin lapsiin ja nuoriin, jotka voivat huonosti. Korjaava toiminta, interventio, edesauttaa tiedostamaan uhkia, vaikuttamaan niihin ja tarttumaan ongelmiin eri tavoin. (Kemppinen 1997, 204–205.)

7 RATKAISUKESKEISYYS TOIMINTAMALLINA

Menetelmä on saanut alkunsa USA:ssa 1950-luvulla. Ratkaisukeskeisyys mullisti Suomen perinteisen ongelmakeskeisen terapia- ja sosiaalityön mallin, kun psykiatri Ben Furman toi sen esille 1990-luvun alussa. (Kemppinen 1999, 34). Vaikka lähestymistapa on lähtöisin terapiamaailmasta, siitä saatuja hyvän toiminnan strategioita on sovellettu ja mallitettu monille inhimillisen toiminnan ja vuorovaikutuksen aloille. (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2003, 14–16.) Ratkaisukeskeisyydessä ongelmia ensisijaisempaa on, että ihminen etsii ja löytää ratkaisun ongelmiinsa. Näkökulman avulla voi löytää positiivisia tavoitteita vaikeimpiinkin nuoren ongelmiin. (Kemppinen 1999, 34.)

Kaikkiin elämän pulmiin ei kuitenkaan aina voi löytyä ratkaisua, mutta uusien näkökulmien avulla saadaan aikaan muutostoiveita ja -tavoitteita, jotka kannustavat eteenpäin. Vaikeus muutetaan tavoitteeksi, joita kohti voi kurkotella monia eri polkuja pitkin. (Katajainen ym. 2003, 14–16.) Ratkaisukeskeinen malli korostaa tavoitteenasettelussa päätavoitteen lisäksi useiden pienten välitavoitteiden asettamista matkalla päätavoitteeseen. Välitavoitteet ovat pieniä onnistumisia, jotka antavat voimaa päästä itse päätavoitteeseen. (Kemppinen 1999, 125.)

Ratkaisukeskeinen malli keskittyy uuden tavoitteen ja toimivien ratkaisumallien etsimiseen. Positiivisten mielikuvien avulla voi luoda uusia vaihtoehtoja ja miettiä, miten olisi parasta toimia juuri tässä tilanteessa. On tärkeää ja myös perinteisistä malleista poikkeavaa, että ratkaisukeskeisessä mallissa otetaan asiakas ja hänen lähiverkostonsa mukaan, kun puhutaan asiakkaan asioista ja hänen pulmiaan ratkaistaan. (Kemppinen 1999, 125.)

Voimavarat ja toiveikkuus nostetaan keskipisteeksi, niin että aikaisemmat onnistumiset ja taidot pääsevät oikeuksiinsa. Epäonnistumisia tarkastellaan oppikokemuksina. Leikin ja huumorin avulla on mahdollista rikkoa juuttuneita käsityksiä. (Katajainen ym. 2003, 15.)

Ratkaisut löytyvät suuntaamalla huomio resursseihin ja tulevaisuuteen, joista käsin ihminen on usein joustavampi näkemään uusia mahdollisuuksia tilanteen ratkaisemiseksi nykyisyydessä. Asiakkaan voimavaroja vahvistaa, kun selkeästi puhutaan myös siitä, miten hän toimii takaiskujen yllättäessä ja mikä auttoi selviytymään niistä. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002, 129–130.)

Ratkaisukeskeisyyttä voidaan kuvailla kahdentoista askeleen mallilla, jossa korostuvat yksilön ratkaisut, kyvyt ja erilaiset voimanlähteet. Näitä periaatteita ovat asiakasohjautuvuus, kunnioitus, luottamus asiakkaan voimavaroihin, toiveikkuus, myönteisyyden etsiminen, tavoitteellisuus, keskittyminen edistykseen ja uusiin vaihtoehtoihin, myönteinen palaute ja ansionjako, avoin vuorovaikutus sekä työskentely kohti muutosta. Lähtökohtana on asiakkaan koko maailmankuva. (Vilén ym. 2002, 125.)

Useimmiten nuoren elämäntilannetta pohdittaessa lähdetään liikkeelle perinteisellä ongelmakeskeisellä lähestymistavalla. Ongelmat nostetaan esille ja puhutaan siitä, mitä kaikkea nuori on tehnyt kielteisessä mielessä. Tällaisesta seuraa syyllistämistä ja leimaamista, joka vauhdittaa kielteisen käyttäytymisen jatkumista. Sen vuoksi on tärkeää huomata yksilön voimavarat ja painottaa nuoren mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä. (Kempinen 1997, 204–205.)

Menetelmää korostavat erityisesti lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevä ammattitaho. Myös muut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset painottavat toiminnassaan asiakaslähtöisyyttä, vuorovaikutusta sekä asiakkaan innostamista ja motivoimista (Sosiaaliportti 2007.) Palautteen antaminen on tärkeää, sillä se motivoi, suuntaa ja auttaa eteenpäin. Osoitetaan, mitä myönteistä asiakas on tehnyt ja mitä hän on saanut aikaan. Se, että ottaa puheeksi asian, on merkki eteenpäinmenosta. (Vilén ym. 2002, 132–133.)

Ammatillisissa yhteyksissä pyritään yleensä siihen, että asiakkaan kannalta tärkeät ihmiset osallistuisivat yhteistyöhön. Asiakas määrää etenemisrytmin ja ehdottaa, kenen kanssa hänen ongelmiaan on paras pohtia. Asiakkaan näkemykset kertovat siitä todellisuudesta, joka on hänelle totta ja jota pyritään muokkaamaan hänen hyvinvoinnilleen paremmin sopivaksi. (Vilén ym. 2002, 125.)

Menetelmää on kuitenkin kritisoitu siitä syystä, että sen soveltaminen voi merkitä sosiaalityössä asioiden tarkastelua vain yksilöllisestä näkökulmasta. Tämä rajoittaa menetelmän käyttömahdollisuuksia, koska sosiaalityön yksi ulottuvuus oli yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Ratkaisukeskeisyys on vakiinnuttanut silti paikkansa ja on yksi tärkeimmistä lähtökohdista ihmisläheisessä työssä. (Sosiaaliportti 2007.) Mallin etuja ovat sen helppokäyttöisyys ja käytännönläheisyys: jokaiseen ongelmaan löytyy ratkaisu, minkä vuoksi se onkin saanut paljon kiitosta positiivisuudestaan. (Kemppinen 1999, 34.)

Yleensä ongelmiinsa jumittunut, negatiivisesti asioihin suhtautuvan ihmisen elämäntilannetta kuvaa muuttumattomuus – asiat ovat näin ja pysyvätkin näin. Sen sijaan positiivisesti asioihin suhtautuva ihminen ajattelee ongelmatilanteeseen joutuessaan: ”Mikähän opetus tälläkin asialla minulle on. Käänän tämän haastavan tilanteen voitokseni.” Tärkeintä on päästää irti ongelma-keskeisestä elämänasenteesta ja antaa tilaa uusille positiivisille mahdollisuuksille. (Kemppinen 1999, 125.)

8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

8.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa 14–16-vuotiaiden nuorten hyvinvoinnista kyselyjen avulla. Hyvinvoinnin eri näkökulmia korostettiin monipuolisin teemoin. Tutkimuskohteena ovat Vaasan Merenkurkun sekä Porvarinkadun koulun 8.luokkalaiset. Kummastakin koulusta otettiin tarkasteluun yksi luokka, joiden eroja ja yhtäläisyyksiä verrattiin keskenään. Teemahaastatteluun osallistui psykologi ja koulukuraattori. Haastatteluilla haluttiin selvittää näkökulmaa nuorten pahoinvointiin, ja miten ratkaisukeskeisyys näkyy kyseisten tahojen työssä.

8.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelminä ovat strukturoidut kyselylomakkeet ja teemahaastattelut. Kyselylomakkeet suunnattiin nuorille ja ammattitahoja haastateltiin henkilökohtaisesti. Ammattitahojen haastattelut toteutettiin kvalitatiivisesti avoimia kysymyksiä esittämällä. Lomakkeissa käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kohderyhmä ei ollut kovin suuri, mutta ilmiöön vaikuttavia tekijöitä analysoitiin perusteellisesti ja laajasti. Molemmat tutkimustulokset käsiteltiin omana lohkona, joista muodostettiin johtopäätöksiä. Tämän jälkeen niistä koottiin yhteenveto verraten tuloksia toisiinsa.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tarkoittaa aineiston sisällön analysointia ja kuvausta. Se perustuu todellisen elämän kuvaamiseen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen. Tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Ihmistä suositaan tiedonkeruun instrumenttina: omat havainnot ja keskustelu tutkittavan kanssa ovat avainasemassa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157, 160.) Haastateltavien näkemykset pääsivät avoimesti esille luonnollisissa tilanteissa. Haastattelu koostui kysymyksistä, jotka selvittivät työntekijän ammatinkuvaa ja näkökulmaa nuorten kanssa tehtävään työhön. Lisäksi ratkaisukeskeisyyden osuutta tuotiin esille.

Kyselylomakkeet kerättiin kvantitatiivisella tiedonkeruumenetelmällä. Aineisto käsiteltiin standardoidusti, jossa kaikilta vastaajilta kysyttiin täsmälleen samoja asioita. Kohdehenkilöt muodostivat otoksen tietystä perusjoukosta, joihin tulosten tulee päteä. Havainnot soveltuvat määrälliseen, numeeriseen mittaamiseen, ja päätelmistä kirjataan tilastollisia taulukkoja. (Hirsjärvi ym. 2007, 136, 188.) Strukturoidut lomakkeet sisälsivät valmiita vastausvaihtoehtoja sekä avoimia kohtia.

8.3 Tutkimusaineiston keruu

Kyselomakkeita jaettiin kaiken kaikkiaan 40 kappaletta: Merenkurkun koululle 16 lomaketta ja ruotsinkieliselle Porvarinkadun koululle 24 lomaketta. Ne laadittiin sekä suomen että ruotsin kielellä. Lomakkeissa kartoitettiin hyvinvointia seuraavien teemojen kautta: terveys, psyykkinen hyvinvointi, koulu, ihmissuhteet, vapaa-aika sekä nuori ja yhteiskunta. Myös vastaajien taustatiedot selvitettiin analysoinnin helpottamiseksi. Vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa, jonka aikana opettajat suorittivat kyselyt. Tutkimusajan päätyttyä noudimme valmiit kyselylomakkeet kouluilta.

8.4 Tutkimusaineiston analyysi

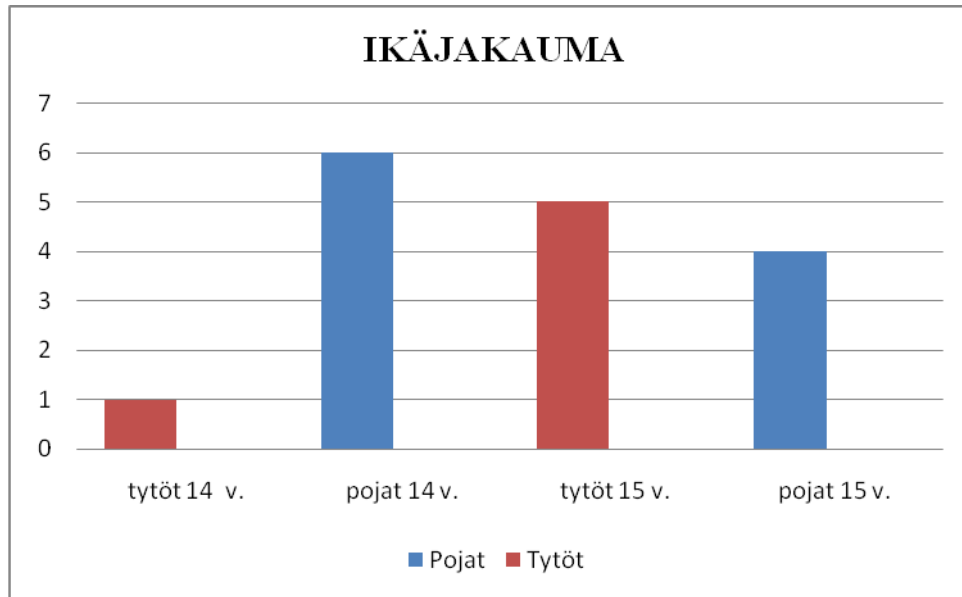
Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähdettiin liikkeelle aineistolähtöisesti. Se tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien, ikään kuin alhaalta ylöspäin. Aineistolähtöinen analyysi on hyödyllinen silloin, kun tarvitaan perustietoa jonkin tietyn ilmiön olemuksesta. Tutkijalla ei ole ennakkoolettamuksia tutkimuskohteesta tai sen tuloksista, mutta esioletuksia saattaa olla. Aineistojen avulla voidaan löytää uusia näkökulmia, ei vain todentaa ennestään epäilemäänsä. (Eskola & Suoranta 2005, 19–20.)

Ensimmäinen haastattelu litteroitiin nauhurin ja tekstinkäsittelyohjelman avulla, toisessa haastattelutilanteessa kirjattiin muistiinpanot ylös analyysiä varten. Aineistolähtöisessä lähestymistavassa etsitään aineistosta teemoja, joista tutkittavat puhuvat. Teemoittamisessa on kyse aineiston pelkistämisestä etsimällä tekstin olennaisimmat asiat. Teemojen avulla pyritään tavoittamaan tekstin ydin. (Aaltola & Valli 2007, 55.) Tärkeää on myös havaita, että tekstistä poimitaan asiat, jotka vastaavat kysymykseen.

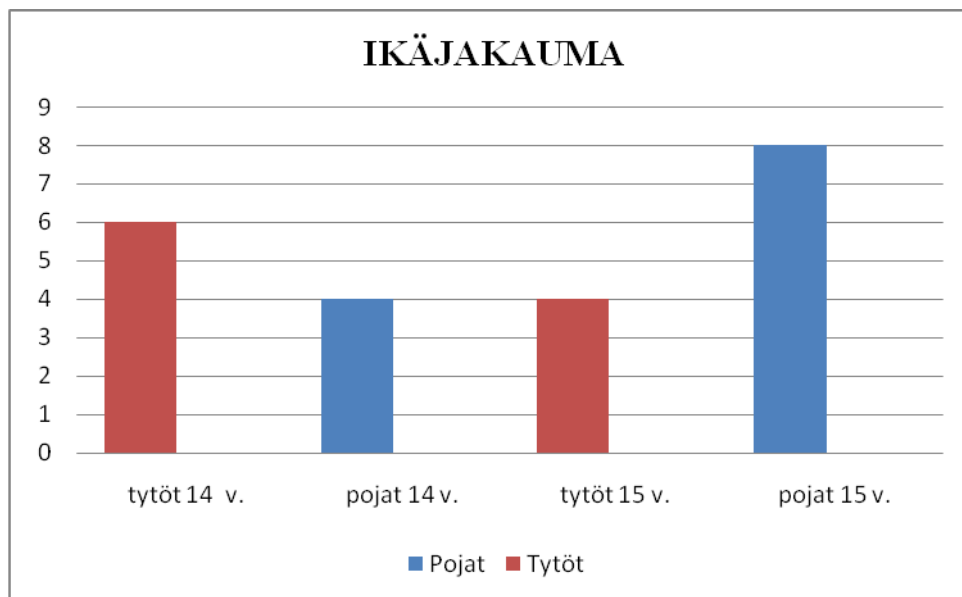
Kvantitatiivisen tutkimuksen aineistosta muodostettiin muuttujia, joiden mukaan luokitukset laadittiin. Tutkimuskohteet työstettiin numeeriseen muotoon, jotka kirjattiin havaintomatriisiin: tämän avulla aineiston sisällöstä oli helppo löytää yhtäläisyyksiä ja eroja sekä vertailla tuloksia. Havaintomatriisissa on kustakin havaintoyksiköstä mitattu joukko muuttujien arvoja: tässä tapauksessa havaintoyksikkönä on nuori. Tuloksia taulukoitiin Excelin taulukkolaskentaohjelmalla. Lisäksi kyselyt sisälsivät avoimia kysymyksiä, joita tulkittiin kvalitatiivisin menetelmin.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa hyödynnettiin yksinkertaista satunnaisotantaa. Tällöin kaikilla perusjoukon havaintoyksiköillä on samansuuruinen todennäköisyys tulla valituksi otokseen. Perusjoukko valittiin arpomalla, jotka olivat ominaisuuksiltaan samanlaisia: erona se, että toinen perusjoukko otettiin suomenkielisestä ja toinen ruotsinkielisestä koulusta. Tämä menetelmä koettiin kaikkein edullisimmaksi, kyseistä otantaa oli helpoin ja nopein käyttää tulosten poimimiseksi.

Nuorten taustatietoja selvitetessä ilmeni, että suomenkielisiä nuoria oli yhteensä 16, joista oli kuusi tyttöä ja 10 poikaa. Kohderyhmän ikäjakauma vaihteli 14–15-vuotiaiden välillä: tytöistä noin 83 % koostui 15-vuotiaista ja pojista 60 % 14-vuotiaista. Vastausprosentti kyselylomakkeissa oli 100 %.

Kuvio 1. Suomenkielisten nuorten ikäjakauma

Kuvio 2. Ruotsinkielisten nuorten ikäjakauma

Ruotsinkielisissä lomakkeissa ikä ja sukupuoli jakautuivat seuraavasti: vastaajia oli yhteensä 24, joista 12 tyttöä ja 12 poikaa. Enemmistö tytöistä, 50 % olivat 14 vuotta täyttäneitä, mutta parista lomakkeesta ikä puuttui. Lomakkeisiin vastanneista noin 67 % oli 15-vuotiaita poikia.

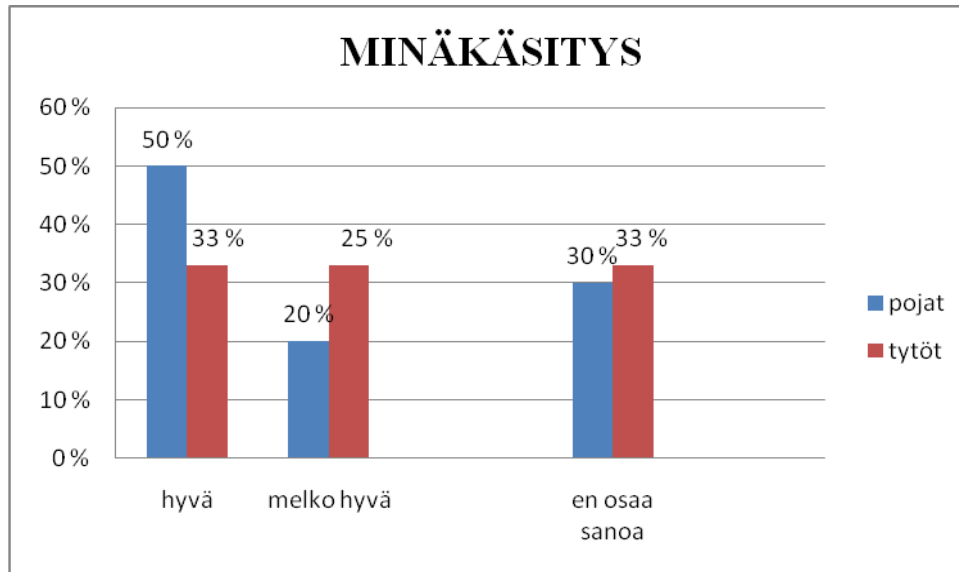
8.4.1 Terveys

Suomenkielissä lomakkeissa ilmeni nuorten hyvä fyysinen terveydentila. Vastanneista noin 83 % kokivat fyysisen terveytensä hyvänä, joka näkyi sekä tytöillä että pojilla. Oli myös huomattavissa, että nuorten ruokailutottumukset olivat kohdallaan. Tytöillä ja pojilla korostui liikunnan tärkeys: tyttöjen kohdalla se merkitsi päivittäistä hyötyliikuntaa ja yksilöharrastuksia, kun taas pojilla joukkuepelit nousivat eniten esille. Suurin osa suomalaisista nuorista harrasti liikuntaa säännöllisesti. Nuorten nukkumisessa näkyi selkeästi pieniä eroja: pojista 90 % ja tytöistä 67 % koki nukkuvansa tarpeeksi. Yli puolet pojista nukkui keskimäärin 8-11 tuntia, kun taas tytöillä tunnit vaihtelivat 5-8 ja 8-11 tunnin välillä.

Ruotsinkielisten nuorten lomakkeissa havaittiin, että fyysinen terveydentila oli suomenkielisiin verrattuna parempi. 42 % tytöistä tunsivat oman fyysisen terveytensä erittäin hyväksi. Pojista enemmistö koki voivansa hyvin, mutta myös 33 % tunsivat terveydentilansa erittäin hyväksi. Enemmistöllä vastaajista ruokailutottumukset olivat myös hyvät. Suomenkielisiin tyttöihin verrattuna ruotsinkieliset tytöt harrastivat enemmän joukkuelajeja, esimerkiksi jalkapalloa, tanssia ja cheerleadingia. Suurin osa pojista liikkui aktiivisesti ja monipuolisesti harrastaen joukkuelajeja kuten suomenkieliset pojat. Enemmistö nuorista koki nukkuvansa tarpeeksi. Pojat nukuivat keskimäärin 8-11 tuntia ja tytöt 5-8 tuntia.

8.4.2 Psykkinen hyvinvointi

Psyykkisen hyvinvoinnin kohdalla suomenkielisten tyttöjen tulos oli selkeästi jakautunut. Käsitys omasta itsestä vaihteli hyvästä melko hyvään ja osa ei pystynyt määrittelemään minäkäsitystään. Jokaisessa näistä kohdista tuloksena oli 33 %. Tytöillä tähän saattaa vaikuttaa itsekriittisyys ja ympäristön paineet, joka aiheuttaa epävarmuutta. Pojilla käsitys itsestä oli 50 prosenttisesti hyvä, mutta vastauksissa ilmeni kuitenkin vaihtelua.

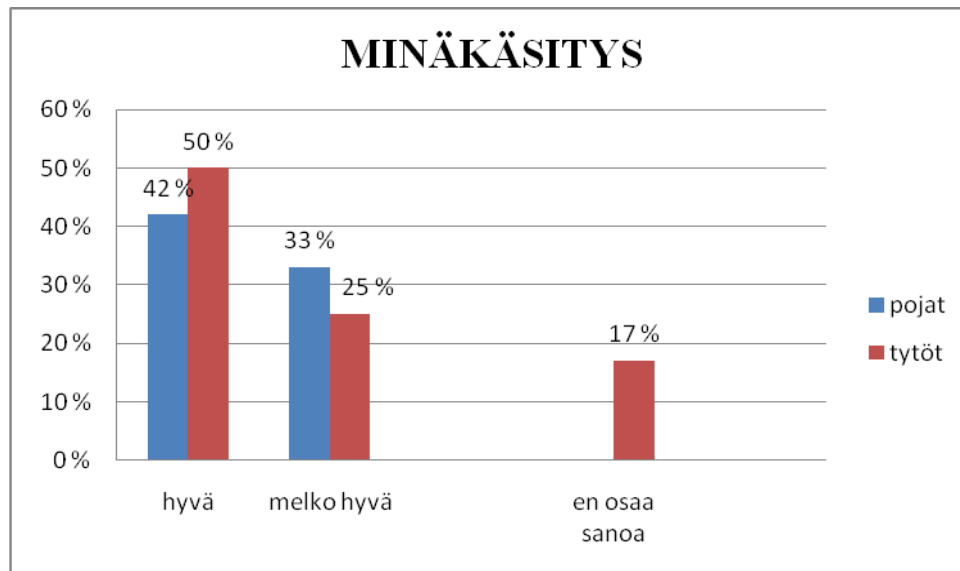
Kuvio 3. Suomenkielisten nuorten minäkäsitys

Nuorten tuntemuksia omasta itsestä tulkittiin välimatka-asteikon avulla. Asteikon ääripäinä ovat vastakkaiset adjektiivit, esimerkiksi iloinen – surullinen ja itsevarma – epävarma. Puolet tytöistä tunsivat itsensä iloiseksi, mutta osa myös surulliseksi. Vastauksissa kallistuttiin kuitenkin enemmän iloisuuden puolelle. Suomenkielisistä pojista 60 % oli täysin iloisia eli tyttöihin verrattuna iloisempia. Enemmistö tunsivat itsensä rennoksi, innokkaaksi ja itsevarmaksi. Suurin osa oli selkeästi tyytyväisiä ja onnellisia. Kukaan ei kokenut olevansa pelokas tai vetäytyvä.

Suomenkieliset tytöt eivät olleet täysin innokkaita, mutta eivät myöskään väsyneitä. Suurin osa tytöistä oli tyytyväisiä, rohkeita ja sosiaalisia. Kukaan ei kokenut itseään ahdistuneeksi ja enemmistö oli itsevarmoja. Onnellisuutta mitattaessa 90 % tytöistä oli suhteellisen onnellisia, mutta 10 % koki itsensä masentuneeksi. Vaikka masentuneisuuden määrä olikin pieni, on se silti tärkeä huomioida. Vastuullisuuden kohdalla puolet koki itsensä vastuulliseksi, mutta puolet myös hieman vastuuttomaksi.

Ruotsinkielisillä nuorilla käsitys itsestä painottui hyvän puolelle. 50 % tytöistä ja pojista 42 % koki minäkäsityksensä hyväksi. Yhdessä tyttöjen lomakkeessa ei ollut vastausta.

Suurin osa tytöistä oli iloisia, rentoja ja itsevarmoja, joka pätee myös poikiin. Pojilla oli 3 vastaamatonta kohtaa. Enemmistö tytöistä koki itsensä innokkaaksi, mutta osa oli väsyneitäkin, kuten suomenkielisillä tytöillä. Suurin osa oli onnellisia ja tyytyväisiä elämäänsä sukupuolesta riippumatta. Suomenkielisiin tyttöihin verrattuna ei ollut mainintaa masentuneisuudesta tai vastuuttomuudesta.

Kuvio 4. Ruotsinkielisten nuorten minäkäsitys

Fyysisiä ja psyykkisiä tekijöitä, kuten väsymystä ja ahdistuneisuutta mitattiin asteikolla ei koskaan – harvemmin – joskus - lähes jatkuvasti. 50 % suomenkielisistä tytöistä tunsivat olevan harvemmin väsyneitä, mutta 33 % koki väsymystä lähes jatkuvasti. Sen sijaan puolella pojista sitä esiintyi joskus. Unettomuutta ei ollut koskaan 50 prosentilla tytöistä, mutta pojilla sen sijaan sitä oli hieman enemmän. Tytöistä 83 % oli harvemmin ahdistuneita tai masentuneita, mutta pojista 40 % eivät olleet koskaan kokeneet itseään ahdistuneeksi.

Tytöillä keskittymisvaikeuksia ilmeni 50 prosentilla, kun pojilla niitä ilmeni 70 % harvemmin. Psykosomaattisia oireita ilmeni vähän sekä tytöillä että pojilla. Kenelläkään vastanneista tytöistä ei ollut itsemurha-ajatuksia tai turvattomuuden tunnetta. Pojista 90 % ei ollut itsemurha-ajatuksia, mutta 10 % vastanneista oli kokenut sitä harvemmin.

Turvattomuutta pojat kokivat suhteessa tyttöihin enemmän, 70 % ei koskaan ja 30 % harvemmin. 67 % tytöistä koki harvemmin yksinäisyyttä, kun taas pojista 40 % eivät kokeneet sitä koskaan. Ruotsinkieliset tytöt mainitsivat kokevansa väsymystä joskus 75 %, enemmän kuin suomenkieliset tytöt. Ruotsinkielisillä pojilla näytti esiintyvän väsymystä hieman enemmän, 50 % oli kokenut sitä joskus ja lähes jatkuvasti 25 %.

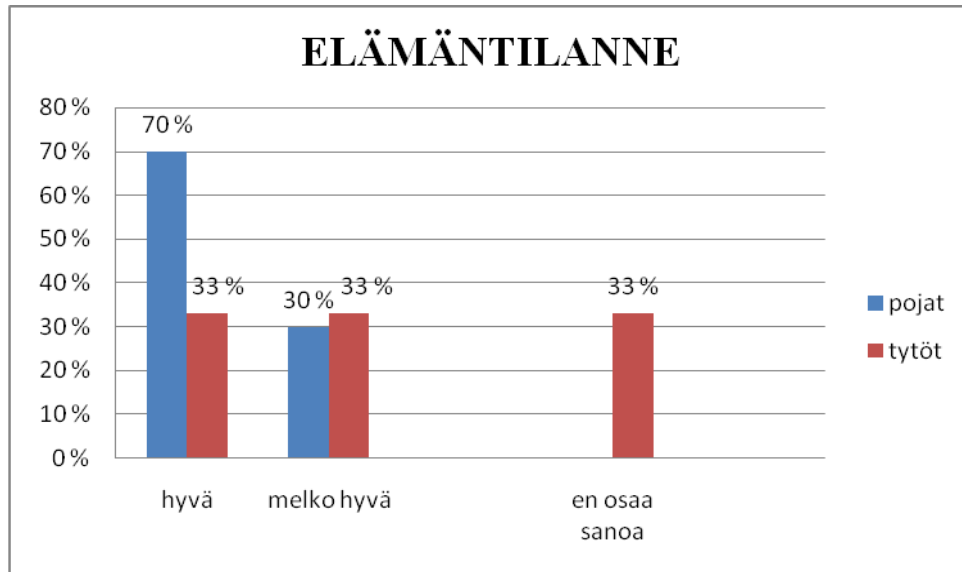
Ahdistuneisuutta tai masentuneisuutta koettiin harvemmin 66 prosentilla tytöistä, mutta 25 % ei koskaan. Pojilla kyseinen tulos oli suhteellisen sama. Keskittymisvaikeuksia oli nähtävissä harvemmin puolella tytöistä, mutta lähes jatkuvasti sitä koki 17 %. Pojat kärsivät vähemmän keskittymisvaikeuksista kuin tytöt, harvemmin 83 % ja 17 % joskus.

Psykosomaattisia oireita oli harvemmin 42 %, mutta selvästi enemmän kuin suomenkielisillä tytöillä. Ruotsinkielisillä pojilla oireita oli selkeästi vähemmän, 83 % mainitsi kokevansa niitä harvemmin. Myös unettomuutta ja turvattomuuden tunnetta näytti olevan ruotsinkielisillä tytöillä enemmän. Pojat kokivat unettomuutta vähemmän. Tyttöjen itsemurha-ajatuksia ei ollut koskaan 83 prosentilla, mutta harvemmin sitä oli kokenut 8 % ja lähes jatkuvasti 8 %. Pojilla niitä ei ollut koskaan. Yksinäisyyttä huomattiin olevan vähemmän ruotsinkielisiin tyttöihin verrattuna: 50 % vastanneista ei ollut kokenut sitä koskaan. Ruotsinkieliset pojat kokevat selvästi yksinäisyyttä vähemmän verrattuna muihin tutkimuskohteisiin.

Psykkistä hyvinvointia kartoitettiin myös kysymällä tarkemmin elämäntilanteesta ja siitä, miten nuoret kokevat ammatillisen tukiverkoston. Suomenkieliset tytöt kokivat elämäntilanteen vaihtelevasti: 33 prosentilla vastaajista se oli hyvä, samoin myös kohdissa melko hyvä ja en osaa sanoa. Pojilla elämäntilanne koettiin selkeästi paremmaksi, 70 prosentilla se oli hyvä ja melko hyvä 30 prosentilla.

”Katto pään päällä eikä puutetta mistään.”

”Koska minulla on perhe, ystäviä sekä oma lemmikki.”

Kuvio 5. Suomenkielisten nuorten elämäntilanne

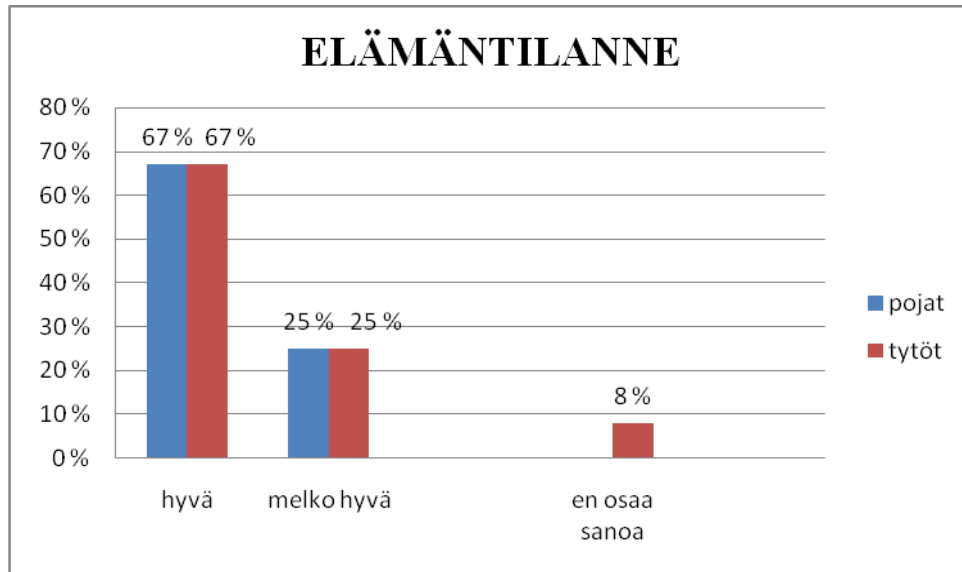
Ruotsinkieliset tytöt kokivat elämäntilanteensa paremmaksi kuin suomenkieliset tytöt, 67 % hyväksi ja 25 % melko hyväksi. Ruotsinkielisillä pojilla oli suhteellisen sama tulos kuin tytöillä, molemmilla koulu, kaverit ja muut arkiset asiat olivat merkittäviä. Yhdessä poikien lomakkeessa ei ollut vastausta.

”Nå jag har det bra hemma, kompisar.”

”Inte så mycket motgångar.”

”Klarar mig bra i skolan och hemma.”

”Vänner. Skolan tar slut, sommarlovet börjar. Hockeyn går bra.”

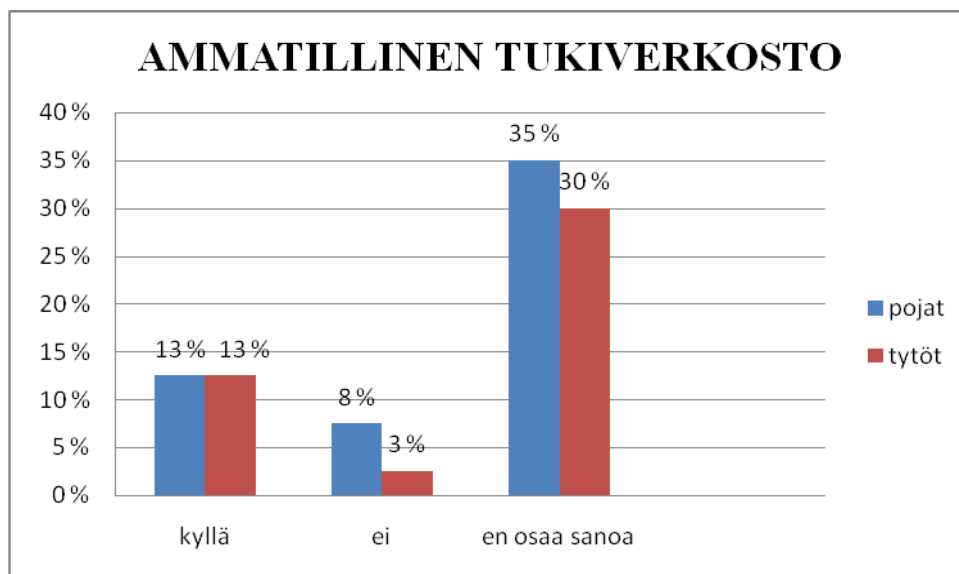
Kuvio 6. Ruotsinkielisten nuorten elämäntilanne.

Kyselylomakkeessa selvitettiin nuorten tärkeinä pitämiä asioita elämässään. Kysymyksessä piti merkitä numerojärjestykseen seuraavia asioita: perhe, terveys, turvallisuus, hyvä itsetunto, onnellisuus, uskonto, ystävät, vapaa-aika, raha, rakkaus, koulunkäynti ja yhteiskuntaan vaikuttaminen. Vastauksista ilmeni, että sekä suomenkieliset että ruotsinkieliset korostivat perhettä, ystäviä ja onnellisuutta. Vähemmän tärkeitä seikkoja oli enemmistöllä yhteiskuntaan vaikuttaminen ja uskonto. Pieniä eroavaisuuksia näkyi kuitenkin siinä, mitä ei pidetty tärkeinä: koulu, turvallisuus ja raha.

Seuraavassa kohdassa selvitettiin sitä, onko nuori hakenut apua masennuksen tai muun asian vuoksi. Suomenkieliset tytöt olivat vastanneet 90 prosenttisesti ei, yksi oli vastaamaton. Pojista 10 % oli vastannut kyllä, muilta osin vastaus oli 90 prosenttisesti ei.

Ruotsinkielisistä tytöistä oli vastannut 8 % kyllä, 83 % ei. Vastauksia puuttui kuitenkin 2 kappaletta, mikä vaikuttaa tulokseen Apua oli haettu muun muassa koulukuraattorilta ja psykologilta, liittyen koulunkäyntiin ja kotiasioihin.. Pojat olivat vastanneet 100 prosenttisesti ei.

Nuorilta kysyttiin myös ammatillisen tukiverkoston riittävyyttä. Suomenkielisissä lomakkeissa korostui ”en osaa sanoa” vastaus, tytöillä 83 % ja pojilla 50 %. Pojat kokivat tukiverkoston hieman paremmaksi kuin tytöt, kyllä vastauksia oli 30 % ja tytöillä 17 prosenttia. Ruotsinkielisillä tytöillä kyllä vastauksia oli 33 % ja en osaa sanoa 58 %. Pojista 17 % vastasi kyllä ja 83 % eivät osanneet sanoa. Suomenkielisten poikien mielestä parannettavaa palveluissa olisi henkilökunnan lisääminen ja mielenterveyspalveluiden parantaminen.

Kuvio 7. Suomen- ja ruotsinkielisten vastaukset kysymykseen ”Koetko ammatillisen tukiverkoston riittäväksi nuorille?”

8.4.3 Koulu

Koulunkäynnin sujumista mitattiin Likert-asteikolla, joka sisälsi erilaisia väittämiä kuten ”viihdyn koulussa” ja ”saan tukea koulunkäyntiin”. Suomenkielisistä tytöistä 67 % oli vastannut, että koulu sujuu hyvin ja 33 % erittäin hyvin. Pojista 80 % vastasivat koulun sujuvan hyvin ja 20 % kohtalaisesti. Ruotsinkielisten tyttöjen vastauksissa oli hajontaa: 50 % hyvin, 42 % kohtalaisesti ja 8 % hyvin huonosti.

Tuloksista huomasi, että suomenkieliset tytöt kokivat koulun sujuvan paremmin. 17 % ruotsinkielisistä pojista koki koulun sujuvan erittäin hyvin, 67 % hyvin ja kohtalaisesti 17 %. Väittämien kohdalla suomenkieliset tytöt vastasivat seuraavasti: ”viihdyn koulussa” kohdassa puolet oli samaa mieltä, pojista 80 %. ”Koulu on turvallinen paikka” väittämässä tytöistä puolet oli sekä samaa mieltä että ei osaa sanoa. Pojista 80 % oli samaa mieltä. Puolet tytöistä oli omasta koulumenestyksestään samaa mieltä, pojissa 70 %. Väittämässä ”minulla on koulukavereita” enemmistö tytöistä, 83 % oli täysin samaa mieltä. Pojista 50 % oli täysin samaa mieltä ja 40 % samaa mieltä.

Puolet tytöistä sekä pojista 90 % koki saavansa tukea koulunkäyntiin. ”Olen tyytyväinen kouluterveydenhoitoon/ -kuraattoriin” – kohdassa tytöistä 67 % eivät osanneet sanoa, kun taas pojista 50 % oli samaa mieltä. ”Mahdolliseen kiusaamiseen puututaan” – väittämässä tytöistä 67 % ei osanneet sanoa, mutta pojista 50 % oli samaa mieltä.

Koulun ilmapiiri koettiin vaihtelevasti tyttöjen kohdalla, 33 % tytöistä koki koulun ilmapiirin hyväksi, kun taas 33 % oli eri mieltä tai ei osannut sanoa. Pojat olivat 90 prosenttisesti samaa mieltä. ”Tiedän, mihin suuntaudun peruskoulun jälkeen” kohdassa tytöistä puolet oli samaa mieltä ja pojista 50 % täysin samaa mieltä. Väittämien kohdalla ruotsinkielisten tyttöjen ja poikien vastaukset jakautuivat seuraavasti: ”viihdyn koulussa” kohdassa puolet tytöistä oli samaa mieltä, pojista samaa mieltä 67 %.

Koulun koki turvalliseksi paikaksi 58 % tytöistä, ja pojista 92 %. ”Menestyn koulussa” väittämässä puolet tytöistä oli samaa mieltä ja pojista 83 %.”Minulla on koulukavereita” kohdassa puolet tytöistä oli täysin samaa mieltä ja 58 % pojista. Koulunkäyntiin tukea saavat tytöistä 67 % ja pojista puolet. Kouluterveydenhoitoon ovat tytöistä tyytyväisiä 42 %, mutta 25 % ei osannut sanoa. Pojista puolet oli samaa mieltä, 33 % ei osannut sanoa.

”Mahdolliseen kiusaamiseen puututaan” väittämässä tytöistä puolet ei osannut sanoa, pojista 33 % oli sekä samaa mieltä että ei osannut sanoa. Koulun hyvästä ilmapiiristä oli samaa mieltä puolet tytöistä, 67 % pojista samaa mieltä. ”Tiedän, mihin suuntaudun peruskoulun jälkeen”- kohdassa tytöistä 42 % ei osannut sanoa ja 33 % samaa mieltä. Pojista 33 % oli samaa mieltä sekä ei osannut sanoa.

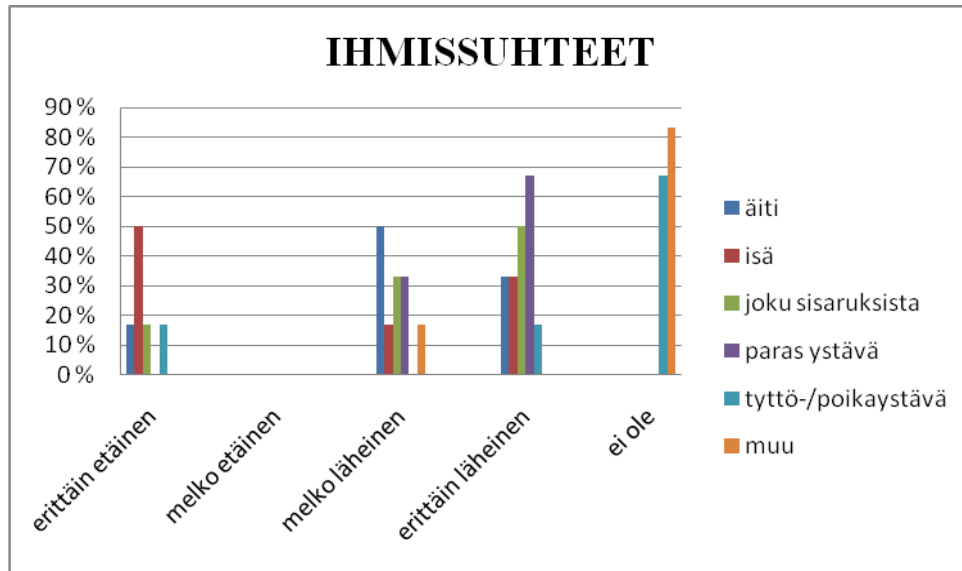
8.4.4 Ihmissuhteet

Ihmissuhde-osiossa selvitettiin nuorten suhteita vanhempiin ja muihin läheisiin, myös kodin ilmapiiriä tutkittiin eri kysymyksin. Puolella suomenkielisistä tytöistä huoltajina toimivat molemmat vanhemmat, kolmasosalla pelkästään äiti ja kuudesosalla äiti ja isäpuoli. 80 prosentilla pojista olivat molemmat vanhemmat, 10 prosentilla vain äiti ja toisella 10 prosentilla isä ja äitipuoli sekä äiti ja isäpuoli. 83 % ruotsinkielisistä tytöistä mainitsi molemmat vanhemmat huoltajikseen, 17 prosentilla oli vain äiti. 92 prosentilla pojista oli molemmat vanhemmat ja 8 % äiti ja isäpuoli.

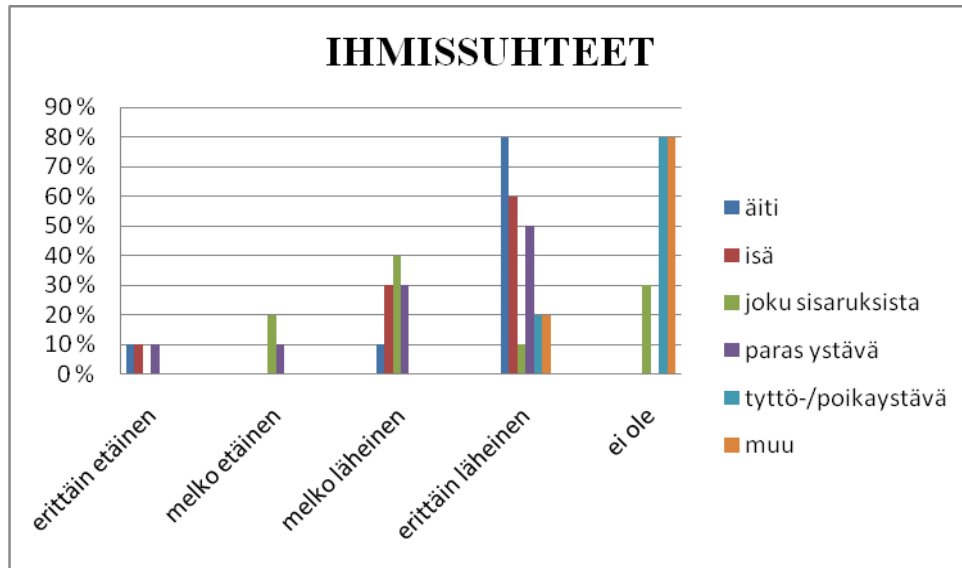
Suurin osa suomenkielisten tyttöjen huoltajista oli erittäin kiinnostuneita lastensa asioista. Kuitenkin 10 % tyttöjen vanhemmista ei ollut lainkaan kiinnostuneita, joka pienestä määrästä huolimatta on tärkeä huomata. Enemmistö poikien vanhemmista oli erittäin kiinnostuneita heidän asioistaan. Sama tulos ilmeni myös ruotsinkielisten poikien kohdalla. Ruotsinkielisten tyttöjen osalta tulos oli sama kuin suomenkielisillä tytöillä.

Suomenkielisten tyttöjen suhde äitiin oli enimmäkseen läheinen. Poikien kohdalla 80 % mainitsi äidin olevan erittäin läheinen. Isän kohdalla tilanne oli päinvastainen: puolet koki suhteen erittäin etäiseksi. Tähän tulokseen saattaa vaikuttaa myös se, että osalla tytöistä huoltajana toimi vain äiti. Kuitenkin kolmasosalla suhde isään oli erittäin läheinen. Tyttöihin verrattuna 60 prosentilla pojista suhde isään koettiin erittäin läheiseksi, 30 prosentilla melko läheiseksi. Tyttöillä suhde sisaruksiin oli pääosin erittäin läheinen. 40 prosentilla pojista suhde oli melko läheinen, 30 prosentilta sisarukset puuttuivat.

Paras ystävä koettiin selvästi tärkeäksi, yli puolelle se oli erittäin läheinen. Puolella pojista paras ystävä nähtiin erittäin läheisenä. Suurimmalla osalla tytöistä ei ollut poikakaveria. Pojista 80 prosentilla ei ollut tyttöystävää, mutta jos oli, suhde koettiin erittäin läheiseksi. Näiden lisäksi 17 % tytöistä mainitsi melko läheiseksi isovanhemman, 20 % pojista koki sen erittäin läheiseksi.

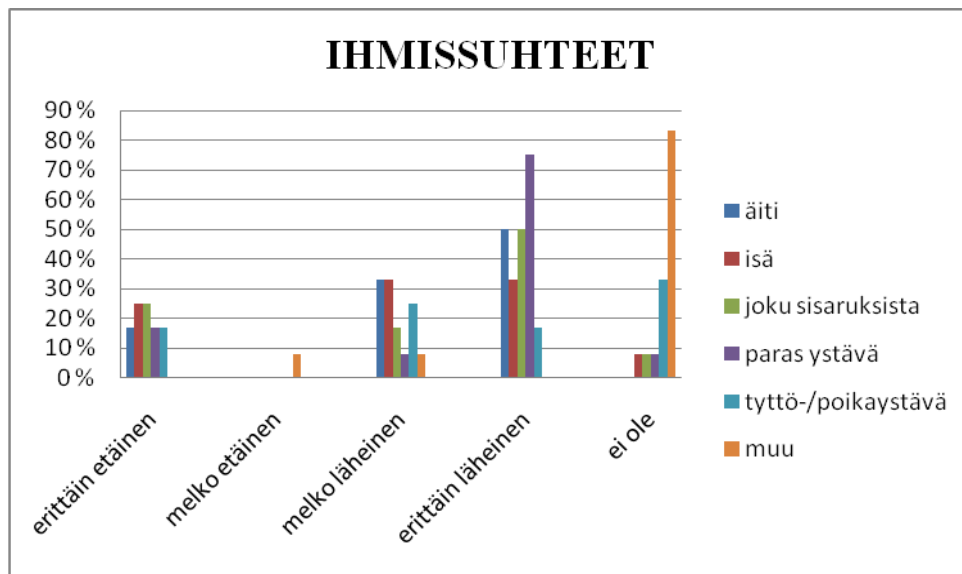
Kuvio 8. Suomenkielisten tyttöjen ihmissuhteiden läheisyys

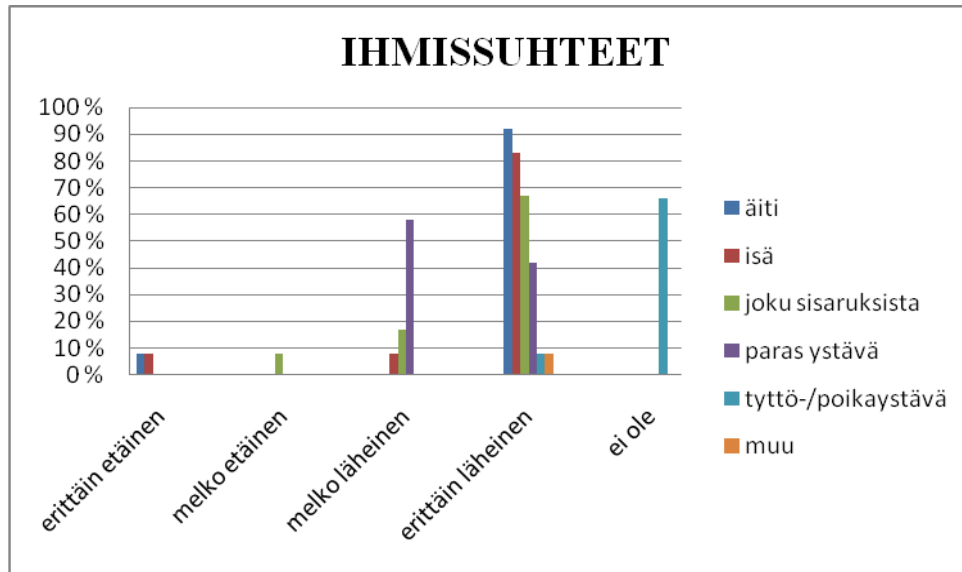
Kuvio 9. Suomenkielisten poikien ihmissuhteiden läheisyys

Ruotsinkielisistä tytöistä puolet koki suhteen äitiin erittäin läheiseksi, 33 % melko läheiseksi. 92 % pojista koki sen erittäin läheiseksi. Isään suhde hieman vaihteli: 25 prosentilla se oli erittäin etäinen kun taas 33 prosentilla melko läheinen tai erittäin läheinen. Pojilla suhde isään oli selkeästi tärkein: jopa 83 % pojista mainitsi suhteen erittäin läheiseksi.

Puolella tytöistä suhde sisaruksiin oli erittäin läheinen, 25 prosentilla erittäin etäinen. 67 prosentilla pojista suhde oli erittäin läheinen. Tyttöillä paras ystävä oli erittäin läheinen 75 prosentilla. Pojat kokivat parhaan ystävän myös melko läheiseksi. 33 % tytöistä ei seurustellut, mutta seurustelevat tytöt kokivat suhteen pääosin läheiseksi. 67 prosentilla pojista ei ollut tyttöystävää ja kolmessa lomakkeessa kohtaan ei ollut vastattu. Poikien sosiaalinen verkosto koostui myös serkuista.

Kuvio 10. Ruotsinkielisten tyttöjen ihmissuhteiden läheisyys

Kuvio 11. Ruotsinkielisten poikien ihmissuhteiden läheisyys

Aikaa läheisten kanssa vietettiin enimmäkseen kotona. Pojilla vastaukset olivat samankaltaisia kuin tytöillä, mutta niissä korostui yhdessätekeminen. Läheiseksi lukeutuivat myös kaverit, kun taas tytöt käsittivät sen perheenä ja sukulaisina. Suurimmalla osalla TV:n katselu oli perheen yhteinen ajanviettotapa, jonka äärellä vaihdettiin kuulumisia.

”Olemme vain, jutellaan, katsotaan leffaa ym.”

”En vietä läheisten kanssa aikaa millään erityisellä lailla, olemme vain kotona samaan aikaan tai kun menemme jonnekin.”

”Katson TV:tä ja joskus käyn kävelyllä, kavereiden kanssa pelaan ja oon pihalla.”

”Ollaan nuoritalossa ja pihalla.”

Ruotsinkielisillä tytöillä korostui perhekeskeisyys ja yhdessä tekeminen. Myös ruotsinkielisillä pojilla yhdessäolo koettiin tärkeäksi. Verrattaessa suomenkielisiin ruotsinkielisillä tytöillä ja pojilla keskustelu oli avoimempaa päivän tapahtumista ja yhteiselle tekemiselle annettiin aikaa.

”Nån gång ute med familjen till någon restaurang och äter.”

”Tittar på TV, äter middag, diskuterar och berättar saker som hänt.”

”I skolan, hemma, hos dem, på stan och olika fester.”

”Äter, ser på TV, diskuterar och är med på stan ibland.”

”Vet int, typ äter tillsammans varje dag. Någon gång bio/film m.m.”

Kodin turvallisuutta kartoitettiin kysymällä onko kotona turvallista ja hyvä olla. Kaikki suomenkieliset tytöt olivat yksimielisesti vastanneet kyllä. Havaittiin, että kotona oli turvallinen ilmapiiri ja ei ollut ongelmia. Myös pojat olivat samaa mieltä. Ruotsinkielisistä tytöistä 92 % oli vastannut kyllä.

”För att man har hemma alla man älskar, det tröster en om man är ledsen.

Man har roligt hemma.”

”Int har jag något att klaga på.”

”Jag känner mig trygg med mina föräldrar och jag litar på dom.”

Kaikki ruotsinkieliset pojat pitivät kotia turvallisena ja mukavana paikkana. Suomenkielisistä tytöistä 83 % koki, että vanhemmat tukevat riittävästi. Pojista kaikki oli tyytyväisiä vanhempien tukeen. Ruotsinkielisistä tytöistä 83 % koki tuen riittäväksi, pojista kaikki.

8.4.5 Vapaa-aika

Suomenkieliset tytöt listasivat vapaa-ajanviettotapoja seuraavilla tavoilla. Vastauksista huomasi, että tytöt viettivät vapaa-aikaa mielellään yksin, mutta kavereiden merkitys oli myös suuri. Poikien vastauksissa korostui kavereiden kanssa puuhastelu ja yhdessä tekeminen.

”Olen kavereiden kanssa.”

”Lukien, musiikkia kuunnellen, rullaluistellen, koneella.”

”Pelaan tietokonetta.”

”Olen pihalla kavereiden kanssa tai pelaan.”

”Olen nuorisotalossa, pihalla ja harkoissa.”

Ruotsinkielisten tyttöjen vastauksissa nousi esille perhekeskeisyys ja kavereiden tärkeys.

”Chattar med vänner på Internet, läser, är med kompisar m.m.”

”Umgås med min familjen, vänner och shoppar.”

”Spelar fotboll, umgås med vänner och min pojkvän.”

”Har roligt, umgås, ta det lugnt.”

Ruotsinkielisillä pojilla vastaukset olivat samankaltaisia kuin suomenkielisillä pojilla.

”Spelar fotboll, är med kamrater.”

”Är ute med kompisar, kör mopo.”

”Vänner, hockey, film.”

Suomenkielisistä tytöistä harrastuksia oli 67 prosentilla, 33 prosentilla ei ollenkaan. Näitä harrastuksia olivat muun muassa tanssi, valokuvaus, jalkapallo, pianonsoitto ja koiran kanssa ulkoilu. 80 prosentilla pojista oli harrastuksia, joihin kuuluivat esimerkiksi pyöräily, salibandy, rumpujen- ja kitaransoitto, kuntosali, jalkapallo ja mopoilu.

Ruotsinkielisillä tytöillä harrastuksia näytti olevan enemmän kuin suomenkielisillä tytöillä. 92 % harrasti muun muassa urheilua, teatteria, jalkapalloa, cheerleadingia, tanssia, musiikkia ja eläinten hoitoa. Pojista kaikki mainitsivat harrastavansa, enimmäkseen joukkuelajeja jalkapallosta jääkiekkoon. Myös elokuvat ja musiikki kuuluivat poikien suosikkeihin.

Nuorten Internetin käyttöä myös selviteltiin. Suomenkielisten tyttöjen päivittäin Internetin käyttö vaihteli: 33 % kuluttivat 0-1 tuntia ja toiset 33 % 2-3 tuntia päivässä. Pojilla Internetin käyttö oli aktiivisempaa kuin tytöillä: 30 % sekä 1-2 tuntia että yli 4 tuntia. Ruotsinkielisistä tytöistä 42 % vietti aikaa Internetissä 1-2 tuntia, 33 % 2-3 tuntia ja 17 % yli 4 tuntia. Pojista puolet käytti Internetiä 1-2 tuntia ja 25 % 0-1 tuntia.

Suomenkieliset pojat käyttivät selvästi enemmän Internetiä kuin ruotsinkieliset pojat. Suurin osa suomenkielisistä tytöistä käytti Internetiä tiedonhakuun, musiikin kuunteluun ja erilaisten keskustelupalstojen seuraamiseen. Pojista enemmistö etsi Internetistä musiikkia, pelejä ja seurasivat keskustelupalstoja. Ruotsinkieliset tytöt ja pojat sen sijaan viettivät aikaa muun muassa Facebookissa, kuuntelivat musiikkia ja pelasivat erilaisia pelejä.

Yleisesti ottaen Internet koetaan hyväksi asiaksi. Suomenkielisten tyttöjen mielestä se voi kasvattaa sosiaalisuutta ja sieltä saa tietoa. Siellä tapaa kavereita ja voi kuunnella musiikkia. Huonoiksi seikoiksi mainittiin se, että peleistä ja muista ei ole mitään hyötyä nuorille ja Internet kouruttaa. Poikien vastaukset olivat melko samankaltaisia.

”Hyväksi, koska siellä oppii sosiaaliseksi ja tapaa uusia ihmisiä.”

”Hyväksi, koska tapaa kavereita ja saa tietoa maailmasta.”

”Ihan hyvä. Helppo jutella toisille.”

”Hyvä, oppii kieliä.”

Ruotsinkielisillä tytöillä Internetin käyttö koettiin pääosin hyväksi. Huonoiksi asioiksi tytöt mainitsivat sen, että on helppo kiusata Internetin kautta ja sieltä löytyy paljon turhaa.

”Bra – har man skoluppgifter, eller om man har tråkigt kan man tillbringa sin tid där.”

”Bra eller både och för man kan lyssna på musik eller göra nånting man tycker om utan att behöva vara där länge.”

”Det är bra för att man lär känna nya människor.”

”Bra, man har kontakt med andra.”

”Bra, bara man använder det måttligt.”

Ruotsinkieliset pojat pitivät Internetiä hyvänä, sillä sieltä löytää paljon mielenkiintoisia asioita ja tapaa ihmisiä.

”Det är bra, man kan hålla kontakt med kompisar och lösa av saker.”

”Bra. Enkelt sätt att ha kontakt. Det finns nyttig information där.”

”Det är bra för att man skall ha något ofta göra.”

Lomakkeessa kartoitettiin nuorten alkoholinkäyttöä muutamalla kysymyksellä. Suomenkielisistä tytöistä kukaan ei maininnut käyttävänsä alkoholia, kun taas pojista 30 % käytti alkoholia satunnaisesti. Tytöillä ei ollut mainintaa alkoholin merkityksestä, mutta pojat pitivät tärkeänä hauskanpitoa, yhdessäoloa ja rentoutumista. Ruotsinkielisistä tytöistä jopa 67 % kertoi juovansa alkoholia kerran kuukaudessa tai vähemmän. Tyttöihin verrattuna pojat käyttivät selvästi vähemmän alkoholia, 42 % vastasi kyllä. Työille alkoholi merkitsi hauskanpitoa, yhdessäoloa, rentoutumista ja yksinäisyyden poistamista. Myös kavereiden painostus saattoi vaikuttaa juomiseen. Pojilla alkoholi merkitsi samoja asioita kuin suomenkielisille pojille.

8.4.6 Nuori ja yhteiskunta

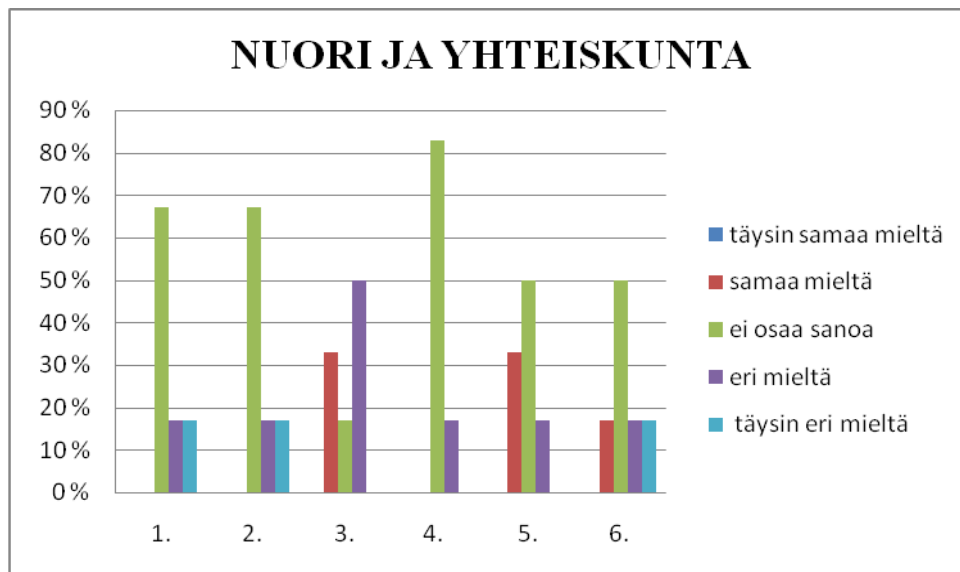
Nuorten asenteita ja mielipiteitä yhteiskunnasta mitattiin Likert-asteikon avulla. Väittämässä ”nuorilla on hyvät vaikuttamismahdollisuudet” vastaus oli suomenkielisillä tytöillä 67 prosenttisesti ”ei osaa sanoa”. Pojista 40 % oli kuitenkin eri mieltä ja 30 % ei osannut sanoa. Tytöillä toistui sama tulos kohdassa ”nuoret huomioidaan hyvin heitä koskevissa päätöksissä”. Pojilla vastaukset jakaantuivat seuraavasti: 30 % oli samaa mieltä, 30 % eri mieltä ja 20 % täysin eri mieltä.

”Viimeaikaiset kouluammuskelut ovat vaikuttaneet turvallisuuden tunteeseen”-kohdassa puolet tytöistä oli eri mieltä, mutta 33 % samaa mieltä. 70 % pojista oli täysin eri mieltä kyseisessä kohdassa. 83 % tytöistä oli sitä mieltä, että yhteiskunta tukee riittävästi nuoria. Pojilla vastaus vaihteli: 30 % oli samaa mieltä, 40 % ei osannut sanoa ja 20 % oli täysin eri mieltä. Yhteiskunnan kokivat turvalliseksi 33 % tytöistä, mutta 50 % ei osannut sanoa. 70 % pojista oli samaa mieltä, 30 % eri mieltä.

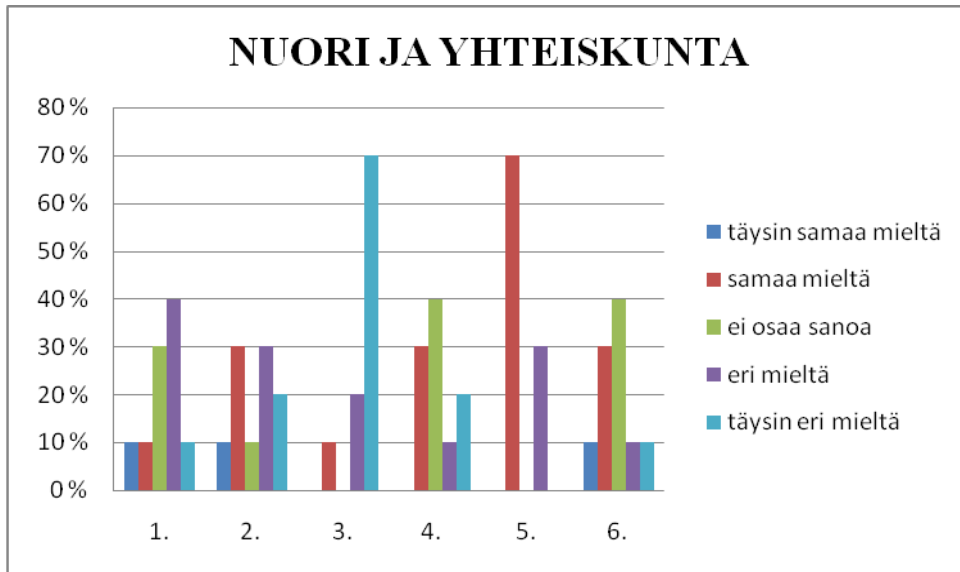
”Nuoret voivat hyvin yhteiskunnassamme”- väittämässä tytöistä puolet ei osannut sanoa, muuten vastaus jakaantui eri puolille asteikkoa. Pojista 40 % ei osannut sanoa ja loput vastauksista jakaantuivat jonkin verran. Ruotsinkielisistä tytöistä 33 % oli sitä mieltä, että nuorilla on hyvät vaikuttamismahdollisuudet ja toiset 33 % ei osannut sanoa. Pojista enemmistö oli hyvien vaikuttamismahdollisuuksien kannalla. ”Nuoret huomioidaan hyvin heitä koskevissa päätöksissä”- kohdassa 33 % tytöistä oli samaa mieltä, mutta 50 % ei osannut sanoa. Pojista 42 % oli samaa mieltä, 42 % ei kuitenkaan osannut sanoa. Kouluammuskelut olivat vaikuttaneet 25 prosenttiin tytöistä, mutta 33 % oli eri mieltä ja 25 % ei osannut sanoa. Pojilla vastaus oli erittäin jakaantunut: 25 % oli täysin samaa mieltä, 17 % samaa mieltä, 25 % ei osannut sanoa ja 25 % oli eri mieltä. Puolet tytöistä ei osannut sanoa, tukeeko yhteiskunta riittävästi nuoria, pojista 58 % vastasi samoin.

”Koen yhteiskunnan turvalliseksi paikaksi” – väittämässä 33 % tytöistä oli samaa mieltä, 42 % ei osannut sanoa. Pojista 25 % oli täysin samaa mieltä, 42 % samaa mieltä ja 33 % ei osannut sanoa. Puolet ruotsinkielisistä tytöistä oli sitä mieltä, että nuoret voivat hyvin yhteiskunnassamme. Pojista 42 % vastasi samoin, mutta 33 % ei osannut sanoa.

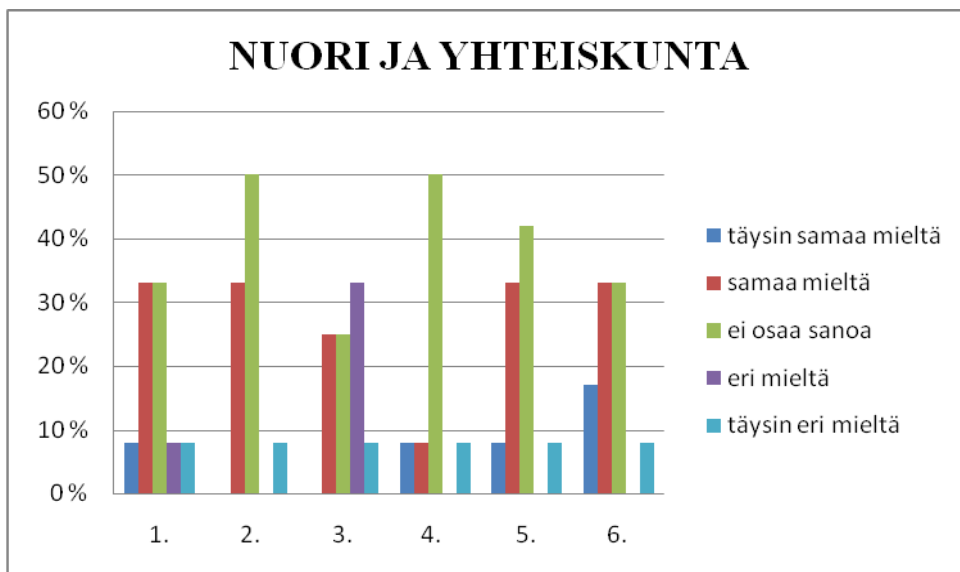
1. Nuorilla on hyvät vaikuttamismahdollisuudet.
2. Nuoret huomioidaan hyvin heitä koskevissa päätöksissä.
3. Viimeaikaiset kouluammuskelut ovat vaikuttaneet turvallisuuden tunteeseeni.
4. Yhteiskunta tukee riittävästi nuoria.
5. Koen yhteiskunnan turvalliseksi paikaksi.
6. Nuoret voivat hyvin yhteiskunnassamme.

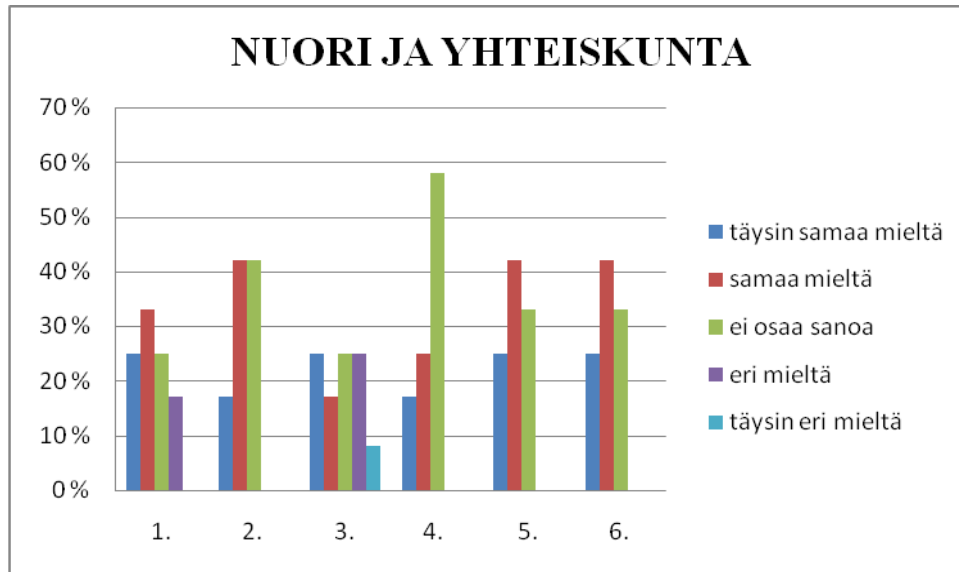
Kuvio 12. Suomenkielisten tyttöjen yhteiskunnallinen näkökulma

Kuvio 13. Suomenkielisten poikien yhteiskunnallinen näkökulma

Kuvio 13. Ruotsinkielisten tyttöjen yhteiskunnallinen näkökulma

Kuvio 14. Ruotsinkielisten poikien yhteiskunnallinen näkökulma

Nuorten odotuksia ja toiveita tulevaisuuden suhteen tuotiin esille kyselyn loppuosiossa. Suomenkielisistä tytöistä 67 % suhtautui tulevaisuuteen melko hyvin ja 33 % erittäin hyvin. Tyttöihin verrattuna pojista 60 % suhtautua tulevaisuuteen erittäin hyvin ja 40 % melko hyvin.

33 % ruotsinkielisistä tytöistä näki tulevaisuuden erittäin hyvänä, 25 % melko hyvänä tai hyvänä. Pojista sen sijaan 58 % suhtautui tulevaisuuteen erittäin hyvin, 33 % melko hyvin. Tyttöjen vastauksissa korostui perhekeskeisyys, terveys ja opiskelu. Pojilla merkitsivät enemmän työ, ammatti ja terveys.

”Hyvä ammatti, koti (oma), ihana perhe ym.”

”Pääsisin opiskelemaan.”

”Lukioon ja sen jälkeen yliopistoon. Hyvä ja mukava työpaikka.”

”Että pääsen hyvään ammattiin ja pysyn terveenä.”

Ruotsinkielisillä tytöillä tulevaisuudelta odotettiin melko samanlaisia asioita kuin suomenkielisillä. Poikien vastaukset vaihtelivat ammatin, perheen ja rahan välillä.

”Studera, gymnasiet, bra jobb (sånt som jag trivs).”

”Kan inte säga ännu. Familj med barn, man och jobb.”

”Bli lycklig.”

”Jag vill trivas med mitt jobb och få en hyfsad lön.”

”Bra jobb, familj.”

”Mycket pengar.”

”Få göra vad jag vill.”

8.4.7 Haastattelut

Haastattelut suoritettiin yhteistyössä koulukuraattorin ja psykologin kanssa. Haastattelulomakkeet sisälsivät kysymyksiä nuorten kanssa tehtävästä työstä, nuorten hyvinvoinnin tilasta ja ratkaisukeskeisyydestä osana ammatillista osaamista. Koulukuraattori toimii useiden koulujen kuraattorina Vaasassa. Varsinainen työ pitää sisällään asiakastyötä, joka tarkoittaa yksilötapaamisia oppilaiden kanssa. Myös perheet ovat avainasemassa, tarvittaessa heitä tavataan henkilökohtaisesti.

Koulukuraattori kohtaa työssään monenlaisia haasteita ja ongelmatilanteita. Näitä pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti nuoren kanssa, mutta yhteistyötä tehdään niin vanhempien kuin tarvittavien ammattitahojen kesken. Koulussa on oma oppilashuoltoryhmä, jossa on mukana muun muassa rehtori, terveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi. Moniammatillisuus näkyy myös nuoren jatkohoidon yhteydessä, jolloin tehdään yhteistyötä esimerkiksi perheneuvolan, nuorisoasema Klaaran, Folkhälsanin nuorisopoliklinikan, sosiaalitoimen Väylän sekä nuorisopsykiatrisen poliklinikan kanssa.

Kuraattori kokee ammattitaitonsa keskinkertaiseksi, lisäkoulutukselle olisi tarvetta. Työ vaatii vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja:

”Tässä ollaan niin paljon ihmisten kanssa tekemisissä ja monenlaisten ihmisten kanssa, että aika paljon -- diplomaattisiakin taitoja tarvitaan, koska on monia tahoja.”

Nuorten keskuudessa nousee esiin monenlaisia asioita, jotka liittyvät kotiin, kouluun, kaverisuhteisiin ja normaaliin murrosikään kuuluvaan kehitykseen. Kuraattorin mukaan oppilaat eivät tule juttelemaan kovin helposti omaehtoisesti, siksi ohjaaminen ammattihenkilön luo on tärkeää. Koulumaailmassa vaatimukset eivät ole sinällään kasvaneet, mutta aikuistuessaa paineet lisääntyvät. Ne näkyvät yksilöllisesti, osa on tunnollisempia ja vaativat itseltään enemmän kuin toiset. Kuraattori mainitsee työn haasteiksi sen, että se on ihmisläheistä. Etäisyyden ja ammattitaidon säilyttäminen ovat haasteellisia. Lisäksi yhteistyön täytyy olla sujuvaa, jotta se toimisi hyvin kaikkiin suuntiin.

Hyvinvoivien ja huonosti voivien nuorten välinen ero on suuri. Koulukuraattori toteaa, että hyvinvointierot ovat lisääntyneet. Tämä on kärjistynyt etenkin niiden kohdalla, jotka voivat jo entuudestaan huonosti. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna nuorille tarjotaan paljon vaikutusmahdollisuuksia ja ne jotka haluavat olla mukana toiminnassa, voivat osallistua aktiivisesti. Nuorille on tarjolla monenlaisia foorumeita kuten koulujen oppilaskunnat.

Ratkaisukeskeisyys on olennainen osa koulukuraattorin työmenetelmiä. Ongelmia ratkotaan hyvin käytännönläheisesti yhdessä oppilaan kanssa, yksinkertaisetkin ratkaisut voivat auttaa. Kuraattorin mielestä eteenpäin ohjaaminen kuuluu ratkaisukeskeisyyteen. Lisäksi työssä käytetään apuna erilaisia materiaaleja tapauskohtaisesti, esimerkiksi liittyen avioerotilanteisiin, päihteidenkäyttöön ja vanhempien mielenterveysongelmiin. Ongelmatilanteissa nuorta tuetaan pohtimalla yhdessä ratkaisuja tilanteeseen ja mietitään myös mahdollista jatkohoitoa. Tarvittaessa ollaan yhteydessä kodin ja muiden tahojen kanssa. Koulukuraattori kokee työnsä ennaltaehkäiseväksi, varsinkin ala-asteella.

Luokanopettajien valvutuneisuus on lisääntynyt aiempaan verrattuna, he ovat mukana muun muassa oppilashuollollisessa työssä. He eivät opeta vain omaa ainettaan, vaan seuraavat tilanteita ja selvittävät kiusaamistapauksia. Kuraattori mainitsee moniammatillisen yhteistyön sujuvan melko hyvin, riippuen tahosta. Se toimii joidenkin tahojen kanssa hyvin ja joidenkin tahojen kanssa ei, jolloin yhteistyö voi olla hyvin yksipuolista. Vaitiolovelvollisuus rajoittaa osaltaan tiedon kulkua eri tahojen välillä. Kuraattori toteaa, että vanhemmilla on merkitystä yhteistyössä: jos he antavat luvan yhteistyölle, se helpottaa nuoren asioiden käsittelyä. Yleisesti ottaen vanhemmat ovat kiinnostuneita lapsistaan.

”-- Joillakin lapsilla menee tosi hyvin ja vanhemmat on pitkälle mukana kaikessa, tietävät ja suojelevat lapsiansa, mutta sitten on tietysti tää toinen joukko.”

Koulukuraattoreita on tarpeeseen nähden liian vähän. Vastuualueen suuruus on iso ja tästä syystä kuraattorin on vaikea päästä kiinni oppilaiden arkeen. Kuraattorin kokee, että lisäresursseille olisi tarvetta.

”Olis tosi kiva olla siellä läsnä ja sinä koulun arjessa ja ne oppilaatkin ehkä tulis silloin paljon luontevammin mun luokse.”

Haastateltava psykologi on koulutukseltaan psykologian maisteri. Työ on 80 prosenttisesti hoidollista ja 20 prosenttisesti yksikkövastaavan tehtäviä hallinnollisella puolella. Asiakaskunta koostuu mielenterveys- ja kaksoisdiagnoosiasiakkaista tai nuorista, joilla on murheita liittyen opiskeluun sekä kaveri- ja perhesuhteisiin. Nuoruuteen liittyvät kehitys- ja elämänkriisit voivat myös aiheuttaa huolta. Psykologin työ koostuu lyhytterapeuttisista hoitosuhteista, erilaisten ryhmien ohjauksesta, vanhempien konsultoinnista, tiimipalavereista sekä kouluilla kiertämisestä ja informoinnista. Psykologi toimii myös Vaasan kaupungin kriisiryhmissä.

Työssä vaaditaan kiinnostusta ihmisten hoitamiseen, empatiakykyä, kriisityön periaatteiden tuntemista, stressinsietoa ja vastuullisuutta. Myös oman työn rajoittaminen ja reflektointi ovat tärkeitä, sillä ammatti on hyvin ihmissläheinen. Psykologi mainitsee työn haasteiksi yksilöllisten hoitosuunnitelmien laatimisen, työn kehittämisen niin, että se vastaa nuoren tarpeita, tiedonkulun eri tahojen välillä, lain asettamat vaatimukset sekä itsemurha-alttiiden ja aggressiivisten asiakkaiden kohtaamisen. Vaitiolovelvollisuus asettaa raamit, jotka saattavat vaikeuttaa työn sujuvuutta.

Eri-ikäisten nuorten päivittäisessä kohtaamisessa nousee esille erilaisia asioita. Yläasteikäisillä aiheuttavat huolta koulunkäynti, kotiasiat, jännittäminen, yksinäisyys, päihteet, kehitys- ja elämänkriisit sekä masennus. Parisuhde, työ, opiskelu sekä vaikeat ja käsittelemättömät ongelmat ovat yleisiä opiskeluikäisten kohdalla. Nuoret tulevat helposti juttelemaan, kun palvelu on avointa. Hoitoon hakeutuessa nuorilla saattaa olla pelko leimautumisesta, etenkin yläasteikäisillä voi olla vaikeuksia sitoutua hoitosuhteeseen. Suurin osa oppii puhumaan vaikeista asioista, vaikkei olisi aiemmin siihen pystynyt.

Koulumaailmassa valinnaisuuden lisääntyminen, luokattomuus, suuret ryhmäkoot sekä omatoimisuuden ja vastuun kasvaminen synnyttävät paineita ja epävarmuutta nuorissa. Se näkyy myös psykologin vastaanotolla, jossa kohtaa opiskelun uuvuttamia nuoria. Psykologi kokee, että mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet ja hyvinvointierot ovat kasvaneet nuorten kohdalla. Nuorilla, jotka voivat huonosti, ovat ongelmat kärjistyneet entisestään.

Nyky-yhteiskunta korostaa yksilön vapautta, jolloin normit löystyvät. Se aiheuttaa nuorissa ahdistuneisuutta ja suorituskeskeisyyttä. Myös ulkoisia asioita arvostetaan, kuten ulkonäköä ja kuluttamista. Osa nuorista kokee jäävänsä ulkopuolelle, osattomiksi yhteiskunnassa. Psykologi toteaa, että Vaasassa päihteiden käyttö on vähentynyt, mutta ne jotka juovat, juovat entistä enemmän. Kynnys avun hakemiseen on madaltunut, nuoret hakevat entistä enemmän apua mielenterveysongelmiin. Internet tarjoaa uudenlaista yhteisöllisyyttä, muun muassa keskustelupalstojen kautta.

Nuorten asema yhteiskunnassa on psykologin mukaan riippuvainen omasta innostuksesta ja aktiivisuudesta. Harva nuori on kuitenkaan kiinnostunut politiikasta, vaan haluaa osallistua toiminnan kautta esimerkiksi tapahtumia järjestämällä. Yksilöllisestä näkökulmasta katsottuna nuoren ääni ei pääse kuuluviin, jos ei ole riittävästi vaikuttamismahdollisuuksia. On tärkeää, että nuori saa itse vaikuttaa valintoihinsa. Psykologi kokee, että nuorille ei ole tarpeeksi paikkoja kuten nuorisotiloja, joissa he voivat viettää aikaa.

Ratkaisukeskeisyys näkyy työssä monin tavoin. Hoitosuhde rakennetaan yhdessä asiakkaan kanssa, nuoren oma aktiivisuus on merkittävää. Arkielämän tavoitteet suunnitellaan riippuen nuoren kunnosta. Nuorta motivoidaan tarkastelemaan omaa elämää erilaisten työmenetelmien avulla, esimerkiksi kirjoittamalla päiväkirjaa, osallistumalla taide- tai karaisuterapiaan sekä tekemällä tehtäviä. Lisäksi työssä käytetään kognitiivisia terapiamenetelmiä, joissa käsitellään muun muassa tunteita ja ajatusprosesseja. Psykologi toteaa, että hoitosuhteessa on tärkeää kuuntelu ja keskustelu, aitous kohtaamisessa. Mitä nuorempi asiakas on, sitä enemmän aikuinen toimii rinnalla kulkijana.

Jos nuorella ilmenee ongelmia, esimerkiksi kotona, hänen kanssaan keskustellaan asiasta. Nuoren luvalla voidaan ottaa kontakti vanhempiin, tarvittaessa järjestetään perhetapaamisia. Tiivistä yhteistyötä tehdään myös lastensuojelun kanssa, jolloin huomioidaan lastensuojeluilmoituksen tarpeellisuus. Nuori voidaan ohjata turvakotiin tai psykiatriselle polille, tilanteesta riippuen. Perheneuvolan palvelut ovat koko perheen käytössä. Hoitoon tullessa nuorten ongelmat ovat edenneet yleensä pitkällä, mutta psykologi kokee, että suurin osa nuorista hyötyy palvelusta. Työ on ennaltaehkäisevää, ongelmat eivät ehdi vakavoitumaan, jos niihin puututaan ajoissa.

Psykologin yhteistyökenttä on laaja, joihin kuuluvat muun muassa sosiaalitoimi, kriminaalihuolto sekä suomen- ja ruotsinkieliset koulut. Yhteistyö toimii niiden tahojen kanssa, joiden kohdalla historia on pidempi. Tiedonkulku ja vaihtoelevollisuus vaikuttavat asioiden etenemiseen, tietojärjestelmä vaihtelee eri tahoille.

Psykologi kokee, että osa vanhemmista on kiinnostuneita lastensa asioista, kun taas osa ei. Osa vanhemmista on kuitenkin aktiivisia ja ottavat yhteyttä, mutta lapsi ei välttämättä sitoudu hoitoon. Vastuuta siirretään yhä enemmän ammattilaisille. Toisinaan vanhemmat eivät näe ongelmaa perhesuhteissa vaan syyttävät lasta. Kaikki halukkaat saavat ajan, mutta jonoa on. Psykologi toteaa, että työntekijöistä on puutetta ja nuorille tarvittaisiin lisää päivätoimintaa.

8.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen arvioinnissa luotettavuus ja pätevyys ovat ensiarvoisen tärkeitä. Reliaabelius ja validius muodostavat yhdessä mittarin kokonaisluotettavuuden. Validius määrittellään yleensä mittarin kyvyksi mitata täsmälleen sitä, mitä se on tarkoitettu mittaamaan. (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 2002, 89.) Tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa siis sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Opinnäytetyön pohjana oli tutkimussuunnitelma, jossa kerrottiin, mitä ja miten kohdetta tutkitaan sekä mikä on tutkimuksen tarkoitus. Tutkimusta varten laadittiin alustava aikataulu, jonka mukaan pyrittiin etenemään. Prosessi alkoi tutkimuslupien hakemisella Vaasan kasvatus- ja opetusvirastolta sekä sosiaalityö- ja perhepalvelujen tulosalueen johtajalta. Tutkimusluvut saatiin huhtikuussa, jolloin kyselylomakkeet toimitettiin kouluille. Varsinaisten kyselylomakkeiden käsittely tapahtui anonyymisti, kenenkään henkilökohtaisia tietoja ei tuotu esille tutkimuksessa.

Tutkimuksen alkuvaihe oli työläin, sillä lupien anomisessa kesti jonkin verran aikaa. Myös kyselylomakkeiden laadinta ja käytännönjärjestelyt vaativat oman aikansa. Kyselylomakkeet saatiin kuitenkin hyvissä ajoin analysoitavaksi ja teorian luomiseen päästiin käsiksi kesän aikana. Aineiston tuloksia käytiin läpi huolellisesti ja johdonmukaisesti. Vastauksista poimittiin suoria lainauksia elävöittämään tekstiä, samalla tutkittavien näkökulma pääsi paremmin esille.

Tutkittavat luokat valittiin kouluilta yksinkertaisella satunnaisotannalla, joka aiheutti myöhemmin hankaluuksia kohderyhmien vertailussa. Suomenkielisen luokan oppilasmäärä oli pienempi kuin ruotsinkielisen luokan, jolloin tulosten luotettavuus hieman kärsi. Satunnaisotannan vuoksi ei voitu tietää ennalta luokkien oppilasmääriä ja sukupuolijakaumaa. Tutkimukseen valittu otantamenetelmä osoittautui kuitenkin käyttökelpoiseksi tästä huolimatta. Jos tutkimus suoritettaisiin uudelleen, käytettäisiin mahdollisesti muuta menetelmää.

Kyselylomakkeisiin oli vastattu yllättävän monipuolisesti ja kattavasti, mutta tutkimusta hankaloitti kysymysten vastaamattomat kohdat. Tämä vaikutti osaltaan tutkimustuloksiin ja luotettavuuteen. Kokonaisuudessaan lomakkeista saatiin hyvä käsitys vaasalaisten nuorten hyvinvoinnista, vaikka tämän suuruudesta otannasta ei voikaan tehdä yleistyksiä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhteiskunnassa on aiheuttanut huolta nuorten kasvava pahoinvointi. Hyvinvoinnin todellinen tila on noussut esille julkisuudessa muun muassa viimeaikaisten koulusurmien yhteydessä. Hyvinvointierot ovat suurentuneet ja pahoinvointi on kasvanut erityisesti perheissä, joissa on jo entuudestaan ongelmia. Mielenterveyspalveluilla on suuri kysyntä, mutta ne eivät ole riittäviä eivätkä vastaa nykyistä tarvetta. Tästä syystä ongelmat saattavat monimutkaistua ja syventyä entisestään. Ammattitahoilla on merkittävä asema varhaisessa puuttumisessa ja ennaltaehkäisyssä, sillä tämä voi turvata nuoren kasvun mahdollisimman eheäksi aikuiseksi ongelmista huolimatta.

Saatujen vastausten perusteella vaasalaisnuoret voivat suhteellisen hyvin verrattuna yleiseen käsitykseen nuorten hyvinvoinnin tilasta Suomessa. Toisaalta tutkimuksesta ilmeni polarisaatio, joka tarkoittaa tässä yhteydessä hyvinvoivien ja huonosti voivien välistä eroa. Kyselylomakkeista selvisi, että pieni, mutta merkittävä joukko koki muun muassa masentuneisuutta, vanhempien välinpitämättömyyttä ja fyysisiä oireita, kuten väsymystä ja unettomuutta. Ruotsinkielisissä lomakkeissa 8 % oli jopa maininnut kärsivänsä itsemurha-ajatuksista. Tulos on yllättävä ruotsinkielisten yhteisöllisyyttä ajatellen. Täyttä turvattomuutta ja yksinäisyyttä ei kuitenkaan ilmennyt. Haastateltavat ammattitahot olivat myös kohdanneet työssään kyseisen ilmiön.

”On paljon nuoria, jotka voi tosi hyvin, asiat on hienosti ja sitten taas on niitä, joilla on erittäin huonosti asiat. -- Se on niin iso ero niiden välillä, jotka voi hyvin ja ei voi hyvin.”

Kyselylomakkeissa oli huomattavissa eroavaisuuksia niin tyttöjen kuin poikien osalta. Myös kieliryhmien välillä esiintyi vaihtelevuutta. Kaikissa vastauksissa ilmeni, että nuoret voivat hyvin sekä fyysisesti että psyykkisesti. Suomenkielisillä tytöillä vastaukset olivat jakautuneet eri kysymysten kohdalla. Tyttöjen yleinen itsekriittisyys ja epävarmuus saattavat vaikuttaa kyseiseen asiaan. Myös kuraattori mainitsi haastattelussa, että on tunnollisia oppilaita ja niitä, joille koulunkäynti ei ole niin tärkeää.

Sekä suomen- että ruotsinkieliset nuoret pitivät tärkeinä elämässä perhettä, ystäviä ja onnellisuutta. Oli kuitenkin havaittavissa, että ruotsinkieliset olivat perhekeskeisempiä ja yhdessä tekeminen oli tärkeää. Suomenkielisille nuorille yhdessäolo merkitsi enemmän TV:n katselua ja kotona oleilua. Koti koettiin turvalliseksi paikaksi, jossa on hyvä olla. Harrastusten kohdalla huomattiin, että suomenkieliset tytöt suosivat enemmän yksilöharrastuksia, kun taas muut vastanneet mainitsivat harrastavansa enemmän joukkuelajeja. Ruotsinkieliset kuitenkin harrastivat aktiivisemmin ja monipuolisemmin suomenkielisiin nähden, myös yhteisöllisyys korostui.

Alkoholin käyttöä esiintyi enemmän ruotsinkielisillä nuorilla. Suomenkieliset tytöt eivät käyttäneet lainkaan alkoholia, kun taas 67 % ruotsinkielisistä tytöistä vastasi kyllä. 70 % suomenkielisistä pojista vastasi ei, 30 % kyllä. Ruotsinkielisistä pojista 42 % kertoi juovansa alkoholia, 58 % ei lainkaan. Tulos oli yllättävä etenkin ruotsinkielisten nuorten kohdalla, sillä yhteisöllisyyden luulisi turvaavan päihteettömämmän elämäntyylin. Voisi olettaa, että tämä merkitsisi yhdessäoloa ilman alkoholia. Suomalaisessa kulttuurissa alkoholi liitetään lähes joka tilanteeseen ja sitä pidetään olennaisena osana yhdessäoloa. Sen vuoksi olisi voinut kuvitella, että suomenkieliset olisivat käyttäneet enemmän alkoholia ruotsinkielisiin verrattuna.

Suomenkieliset pojat näyttivät kokevan elämäntilanteensa paremmaksi kuin tytöt ja ruotsinkieliset nuoret. Ruotsinkielisillä tytöillä ja pojilla oli sama tulos, tyttöjen vastauksista kuitenkin huomaa, että myös vanhempien asioista ollaan huolissaan ja ne vaikuttavat nuoren hyvinvointiin. Verrattuna suomenkielisiin tyttöihin ruotsinkieliset kokivat elämäntilanteensa paremmaksi.

Suurin osa nuorista ei ollut hakenut apua ammattiauttajalta masennuksen tai muun asian vuoksi. Samalla enemmistö nuorista ei osannut arvioida, onko ammatillinen tukiverkosto riittävää. Tämä pätee myös kouluterveydenhuollon palveluiden kohdalla. Tulos saattaa johtua siitä, että asiasta ei pystytä muodostamaan mielipidettä ilman henkilökohtaisia kokemuksia. Haastatellut ammattitahot totesivat, että tarvittaisiin lisäresursseja ja enemmän henkilökuntaa

Pääosin koulunkäynti sujuu kaikilla hyvin. Eroja tyttöjen ja poikien välillä kuitenkin löytyy: suomenkielisillä tytöillä koulu näytti sujuvan paremmin, kun taas poikien kesken ruotsinkieliset kokivat sen paremmaksi. Enemmistö viihtyy koulussa ja kokee sen turvalliseksi paikaksi. Suurin osa menestyy ja saa tukea koulunkäyntiinsä. Lisäksi useimmalla näyttää olevan koulukavereita, mutta tyttöjen mielestä mahdolliseen koulukiusaamiseen tulisi puuttua enemmän. Tytöt saattavat huomioda kiusaamisen herkemmin kuin pojat, sillä poikien välillä on enemmän leikkimielistä uhoa. Kaikkien poikien mielestä kiusaamiseen puututaan.

Yleisesti ottaen nuoret kokevat koulussa olevan hyvä ilmapiiri. Tuloksista selvisi, että suomenkieliset nuoret tietävät selkeämmin, mihin suuntautuvat peruskoulun jälkeen. Haastateltavat ammattitahot näkevät koulumaailman uhkana valinnaisuuden lisääntymisen ja luokattomuuden. Vaatimukset ja paine opiskelusta saattaa aiheuttaa puolestaan uupumusta.

Ihmissuhteita tulkittaessa kaikille tytöille äiti oli selvästi läheisin ja pojilla vastaavasti isä. Ruotsinkielisillä pojilla äiti oli kuitenkin isää läheisempi. Sisarukset ja paras ystävä koettiin myös erittäin tärkeäksi. Nuoret, joilla oli tyttö- tai poikakaveri, pitivät suhdetta läheisenä. Suomenkielisillä nuorilla läheiseksi koettiin isovanhempi, ruotsinkielisillä puolestaan serkut. Suurin osa nuorista kokee vanhempien tukevan riittävästi. Kukaan ei näyttänyt kaipaavan vanhemmilta enempää tukea kuten kannustusta, kuuntelua tai huolenpitoa.

Nykyään Internet voidaan ymmärtää uhkana nuoren hyvinvoinnille. Vanhemmat ovat huolissaan siitä, miten nuori viettää aikaa Internetissä ja siitä kohtaako nuori siellä jotain epäsovivaa tai haitallista. Kyselylomakkeista kuitenkin selvisi, että nuoret näkevät Internetin enimmäkseen myönteisenä asiana.

”Hyväksi, jotkut eivät ehkä ole sosiaalisia, mutta netissä he uskaltavat kysyä ja puhua.”

”Bra att lära känna nya människor och hålla kontakt med dem.”

”Bra för att man får information.”

Nuorten yhteiskunnallisista tuntemuksista huomattiin, että moneen kysymykseen ei osattu antaa mielipidettä selkeästi. Moni nuori oli vastannut ”ei osaa sanoa”, kun oli kyse esimerkiksi vaikuttamismahdollisuuksista, siitä, tukeeko yhteiskunta nuoria riittävästi tai siitä, kuinka hyvin nuoret huomioidaan heitä koskevissa päätöksissä. Voisi päätellä, että nuoret eivät koe yhteiskunnallisia asioita kovin merkittävinä tai se johtuu tietämättömyydestä niitä kohtaan.

Haastateltavien ammattitahojen mielestä vaikuttamismahdollisuuksia on tarjolla niille, jotka haluavat vaikuttaa, mutta harva nuori on kuitenkaan innostunut politiikasta. Nuoret osallistuvat enemmän toiminnan kautta, joka merkitsee muun muassa tapahtumien järjestämistä.

10 POHDINTA

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoista ja opettavaista. Aihe tuntui läheiseltä ja ajankohtaiselta, sillä yhteiskunnassa on keskusteltu paljon nuorten kasvavasta pahoinvoinnista. Koemme, että tartuimme tärkeään aiheeseen oikealla hetkellä. Opinnäytetyön aikana tuntui siltä, että sosionomin eri osaamisalueet kuten yhteiskunnallinen näkökulma ja moniammatillisuus nousivat esille. Samalla hahmotimme millaisia ongelmia nuori saattaa kohdata elämässään ja minkä palvelun piiriin hänet voidaan ohjata tarvittaessa. Sosiaalialan ammattilaisena meidän tulisikin pystyä huomioimaan nuorten tarpeet ja asema yhteiskunnassa.

Haasteellisinta opinnäytetyöprosessissa oli sen monivaiheisuus ja työn rajaaminen sekä aiheesta löytyvän tiedon suuri määrä. Alkuvaiheessa pohdimme työn aiheeksi nuorten hyvinvointia yleisesti Suomessa verrattuna johonkin toiseen Pohjoismaahan. Huomasimme kuitenkin, että aiheesta olisi tullut vaikeasti tutkittava, jolloin päädyimme kartoittamaan vaasalaisten nuorten hyvinvoinnista. Ratkaisukeskeisyydellä halusimme tuoda esiin positiivisen työmenetelmän ongelmakeskeisen näkökulman rinnalle.

Työskentely vaati itsessään yllättävän paljon laajakatseisuutta ja paneutumista asiaan monesta näkökulmasta. Nuorten hyvinvointi on laaja kokonaisuus, johon liittyvät niin perheen kuin yhteiskunnan osatekijät. Rajaamisen yhteydessä oli vaikeaa päättää ne osatekijät, jotka ovat merkittäviä teemoja nuoren kohdalla ja se, mitä jätetään mainitsematta ilmiön yhteydessä. Tutkimusta tehdessä teoria oli hyvä pohja analyysin kokoamiselle. Olisimme kuitenkin voineet aloittaa teorian kirjoittamisen hieman aiemmin. Siitä huolimatta saimme kuitenkin hyvin liitettyä teoriaan pohjautuvan aineiston mukaan. Tutkimusosiossa analysoitiin kyselylomakkeiden ja haastatteluiden sisältöä, joka oli vaativinta ja aikaa vievää.

Toivomme, että opinnäytetyöstämme olisi hyötyä nuorten parissa työskenteleville ammattitahoille ja se voisi avata uusia positiivisempia näköaloja nuorten kanssa tehtävään työhön. Tällaiset menetelmät ovat oiva apu myös tulevaisuudessa, sillä siitä hyötyvät niin asiakas kuin työntekijä.

10.1 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheita miettiessä nousi esille useita vaihtoehtoja, tutkimuksen aihe on hyvin laaja ja monipuolinen. Vaasalaisnuorten hyvinvoinnin kartoittamisen lisäksi tutkimuksen voisi suorittaa useille kohderyhmille eri puolilla Suomea, vertaamalla hyvinvoinnin tilaa myös muihin Pohjoismaihin. Kohderyhmänä voisi olla maahanmuuttajat tai erilaiset ikäryhmät. Lisäksi on mahdollista syventyä yhteen teemaan, joita käsiteltiin tämän tutkimuksen aikana, esimerkiksi sosiaalinen verkosto ja sen vaikutus nuoren hyvinvointiin.

LÄHTEET

Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2003. Nuoren aika. Porvoo. WSOY.

A-klinikkasäätiö 2008. Lasinen lapsuus – suomalaisten lasinen lapsuus [online]. Päivitetty 21.8.2008 [viitattu 25.8.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.lasinenlapsuus.fi/paihteetjaperheet/suomessa>>.

Alkula, Tapani & Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka 2002. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Helsinki. WSOY.

Andersson, Leif 2001. Ungdomar med sociala och psykiska problem. 1.painos. Örebro. Atremi.

Ellonen, Noora 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttämiseen. Tampere. Tampere University Press.

Friis, Leila & Eirola, Raija & Mannonen, Marjatta 2004. Lasten ja nuorten mielenterveystyö. Vantaa. WSOY.

Helminen, Jari (toim.) 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee – sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva. PS-Kustannus.

Hirsjärvi, Sirkka Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Keuruu. Otava.

Huhtanen, Kristiina 2007. Kun huoli herää – varhainen puuttuminen koulussa. Juva. PS-Kustannus.

Ilkka 26.9.2008. Terveystietojen salassapito kouluissa osin liian tiukkaa. 18.

Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 1999. Elämää varten - murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä. Kirjapaino Oy.

Katajainen, Antero & Lipponen, Krisse & Litovaara, Anneli 2003. Voimavarat käyttöön. 2. painos. Jyväskylä. Kustannus Oy Duodecim.

Kemppinen, Pertti 1997. Nuori minänsä vankina. 2. osa. Helsinki. Kannustusvalmennus Oy.

Kemppinen, Pertti 1999. Nuoriso 2000: Nuorisotyön käsikirja. Vantaa. Kannustusvalmennus Oy.

Kinnunen, Saara 2003. Anna mun olla lapsi. Jyväskylä. Kirjapaja.

Lapsen maailma 2008. Mielenterveystyö ontuu. Nro 2, 22.

Lapsiasiavaltuutettu 2007. Mitä ihmiselle saa tehdä - näkökulmia lasten ja nuorten pahoinvointiin [online] Päivitetty 9.1.2007 [viitattu 1.7.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.lapsiasia.fi/nyt/puheenvuorot/puheet/puhe/view/1396929>>.

Laukkanen, Eila & Marttunen, Mauri & Miettinen, Seija & Pietikäinen, Matti (toim.) 2006. Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Hämeenlinna. Karisto Oy.

Laurinen, Leena (toim.) 2000. Koti kasvattajana, elämä opettajana. 2. painos. Juva. ATENA KUSTANNUS.

L72/2006. Nuorisolaki. 27.1.2006.

Luumi, Pertti 1997. Suomen evankelisluterilainen kirkko – kirkon tiedotuskeskus. Anna mun olla lapsi! Päivitetty 14.12.2001 [viitattu 1.7.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.evl.fi/kkh/kt/uutiset/syy97/annamu1.htm>>.

Lämsä, Anna-Kaarina 2009. Mun on paha olla: näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä. PS-Kustannus.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2008. Kasvatuksen tapoja ja tavoitteita [online]. Päivitetty 5.3.2008 [viitattu 2.9.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://vanhemmat.mll.fi/hoivaan_ja_kasvatan/kasvatuksen_tapoja_ja_tavoitteita.php>.

Määttä, Kaarina (toim.) 2007. Helposti särkyvää - nuoren kasvun turvaaminen. Jyväskylä. Kirjapaja.

Nettineuvo 2006a. Kasvatus- ja perheneuvola [online]. Päivitetty 13.6.2006 [viitattu 23.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.nettineuvo.fi/index.asp>>.

Nettineuvo 2006b. Kehityskriisit ja traumaattiset kriisit [online]. Päivitetty 21.6.2006 [viitattu 29.8.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.nettineuvo.fi/index.asp>>.

Nettiturvakoti 2007. Lapset ja perheväkivalta [online]. Päivitetty 5.9.2008 [viitattu 30.8.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.turvakoti.net/fi/tietoa/lapset+ja+perhevakivalta/>>.

Opetusministeriö 2007. Nuoruus Suomessa [online]. Päivitetty 24.6.2006 [viitattu 2.7.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_241_nuoruus_suomessa.pdf?lang=fi>.

Oulainen.info 2008. Ihminen tarvitsee sitä mitä ilman on paha olla [online]. Päivitetty 22.10.2009 [viitattu 23.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.oulainen.info/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=338>.

Pohjanmaa-hanke 2007. Lapsi ja vanhemman mielenterveys- tai päihdeongelma [online]. Päivitetty 21.5.2008 [viitattu 25.8.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.pohjanmaahanke.fi/Default.aspx?id=585419>>.

Poliklinikka 2009. Päihdehuollon palvelut [online]. Päivitetty 3.4.2007 [viitattu 7.9.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.poliklinikka.fi/?page=2222394&id=0021336>>.

Sana, Kansan raamattuseura 2007. Lapsille ehjä mieli [online]. Päivitetty 8.2.2007 [viitattu 25.8.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.sana.fi/etusivu/puheenvuorot/lapsille_ehja_mieli/>.

Sosiaaliportti 2007. Ratkaisukeskeinen työskentely [online]. Päivitetty 31.12.2008 [viitattu 2.7.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/ratkaisukeskeinentyoskentely/#Top>>.

Sosiaaliportti 2008. Mitä on lastensuojelu? [online]. Päivitetty 22.4.2009 [viitattu 6.9.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/>.

Sosiaaliportti 2008. Oppilashuolto ja koulun sosiaalityö [online]. Päivitetty 31.12.2008 [viitattu 6.9.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva_lastensuojelu/toimintamuotoja/opilashuolto_ja_koulun_sosiaalityo/>.

Steinkopff Verlag 2001. Child and adolescence mental health service use in Finland [online]. Päivitetty 13.3.2007 [viitattu 2.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://resources.metapress.com/pdfpreview.axd?code=96bu1gper3r7wr38&size=largest>>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2006. Mielenterveyslaki 14.12.1990/ 1116 [online]. Päivitetty 3.8.2006 [viitattu 23.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://info.stakes.fi/mielekaselama/FI/selvitys/mtlaki.htm>>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2006. Lapsesta nuoreksi [online]. Päivitetty 24.11.2006 [viitattu 25.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2005/9_2005/lapsesta_nuoreksi/>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2007. Nuoruusiän hyvinvoinnin erot vaikuttavat aikuisikään saakka [online]. Päivitetty 4.1.2007 [viitattu 18.8.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.ktl.fi/portal/12068>>.

Tilastokeskus 2009. Perheet [online]. Päivitetty 29.5.2009 [viitattu 22.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.stat.fi/til/perh/index.html>>.

Vaasan kaupunki 2009. Sosiaalityö ja lastensuojelu [online]. Päivitetty 29.5.2009 [viitattu 23.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Sosiaali_ ja_ terveys/Paivystys_hatanumerot_/Sosiaalityo_ ja_ lastensuojelu>.

Vaasan keskussairaala 2008. Nuorisopsykiatrian osasto [online]. Päivitetty 13.8.2008 [viitattu 23.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.vaasankeskussairaala.fi/WebRoot/1013451/alasivu_alue1_menuleikkaus.aspx?id=1025871>.

Vilén, Marika & Leppämäki, Päivi & Ekström, Leena 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva. WSOY.

Väestöliitto 2007. Murkun kanssa – päihteet [online]. Päivitetty 3.3.2007 [viitattu 30.6.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/paihteet_ ja_ laittomuudet/paihteet/>.

Väestöliitto 2009. Murkun kanssa – nuoren masennus [online]. Päivitetty 22.10.2009 [viitattu 23.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/mielenterveys/nuoren_masennus/>.

Satu Isomäki
e-mail: e0600875@puv.fi

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS 1(1)

18.2.2009

Satu Hunnako
e-mail: e0600848@puv.fi

Sosiaalitoimi
Tulosityksikön johtaja Erkki Penttinen

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Vaasan ammattikorkeakoulusta. Teemme ensi syksynä opinnäytetyötämme, aiheenamme on ratkaisukeskeisyys osana vaasalaisten nuorten hyvinvointia. Pyydämme lupaa haastatella kahta ammattitahoa Vaasassa, psykologia ja koulukuraattoria. Ennaltaehkäisevä työ on ensiarvoisen tärkeää nuorten kohdalla: tarkoituksenamme olisi selvittää kyseisten tahojen ongelmanratkaisukeinoja ja mahdollisia pulmia, joita he kohtaavat omassa työssään. Vaasan ammattikorkeakoulussa opinnäytetyötämme ohjaa Hans Frantz. Jos Teillä on kysyttävää häneltä, yhteystiedot löytyvät alta.

Hans Frantz
Valtiotieteiden lisensiaatti
Yliopettaja

Vaasan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Wolffintie 30
65200 VAASA

GSM: +358 503238976
Faksi: +358 6 326 3512
Sähköposti: hans.frantz@puv.fi

Ystävällisin terveisin,

Satu Isomäki ja Satu Hunnako

Satu Isomäki
e-mail: e0600875@puv.fi

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS 1(1)

Satu Hunnako
e-mail: e0600848@puv.fi

12.2.2009

Porvarinkadun koulu
Rehtori Seppo Kallio

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Vaasan ammattikorkeakoulusta. Teemme ensi syksynä opinnäytetyötämme, aiheenamme on ratkaisukeskeisyys osana vaasalaisten nuorten hyvinvointia. Pyydämme lupaa tutkia vaasalaisten yläasteikäisten nuorten (8.lk) ajatuksia henkisestä hyvinvoinnista kyselylomakkeiden avulla. Tutkimuskohteena olisivat siis suomenkielinen ja ruotsinkielinen yläaste. Tarkoituksenamme olisi lähettää kyselyt mahdollisesti Merenkurkun kouluun ja ruotsinkieliselle puolelle Porvarinkadun kouluun. Vaasan ammattikorkeakoulussa opinnäytetyötämme ohjaa Hans Frantz. Jos Teillä on kysyttävää häneltä, yhteystiedot löytyvät alta.

Hans Frantz
Valtiotieteiden lisensiaatti
Yliopettaja

Vaasan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Wolffintie 30
65200 VAASA

GSM: +358 503238976
Faksi: +358 6 326 3512
Sähköposti: hans.frantz@puv.fi

Ystävällisin terveisin,

Satu Isomäki ja Satu Hunnako

Satu Isomäki
e-mail: e0600875@puv.fi

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS 1(1)

12.2.2009

Satu Hunnako
e-mail: e0600848@puv.fi

Merenkurkun koulu
Rehtori Marja-Liisa Pekkola

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Vaasan ammattikorkeakoulusta. Teemme ensi syksynä opinnäytetyötämme, aiheenamme on ratkaisukeskeisyys osana vaasalaisten nuorten hyvinvointia. Pyydämme lupaa tutkia vaasalaisten yläasteikäisten nuorten (8.lk) ajatuksia henkisestä hyvinvoinnista kyselylomakkeiden avulla. Tutkimuskohteena olisivat siis suomenkielinen ja ruotsinkielinen yläaste. Tarkoituksenamme olisi lähettää kyselyt mahdollisesti Merenkurkun kouluun ja ruotsinkieliselle puolelle Porvarinkadun kouluun. Vaasan ammattikorkeakoulussa opinnäytetyötämme ohjaa Hans Frantz. Jos Teillä on kysyttävää häneltä, yhteystiedot löytyvät alta.

Hans Frantz
Valtiotieteiden lisensiaatti
Yliopettaja

Vaasan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden
Wolfintie 30
65200 VAASA

GSM: +358 503238976
Faksi: +358 6 326 3512
Sähköposti: hans.frantz@puv.fi

Ystävällisin terveisin,

Satu Isomäki ja Satu Hunnako

Vaasan kaupunki – Vasa stad
 Sosiaali- ja terveysvirasto – Social- och hälsovårdsverket
 Sosiaalityö ja perhepalvelut – Socialarbete och familjeservice

Päätös - Beslut
 27.4.2009

Viranhaltija- Tjänsteinnehavare
 Tulosalueen johtaja

Pykälä - Paragraf
 A 36/2009

Dno - Dnr

Esittelijä - Föredragande

Asia - Ärende

Tutkimuslupa / Satu Isomäki ja Satu Hunnako

Esitys - Förslag

Vaasan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Satu Isomäki ja Satu Hunnako anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten. Työn aiheena on Ratkaisukeskeisyys osana vaasalaisten nuorten hyvinvointia. Tutkimusaineisto kerätään strukturoitujen kyselylomakkeiden avulla peruskoulun 8. luokkien oppilailta ja teemahaastatteluin haastattelemalla Merenkurkun yläasteen koulukuraattoria ja Nuorisoasema Klaaran psykologia.

Tutkimuslupa-anomus LIITE

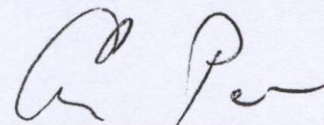
Psykosiaalisten palvelujen johtaja Marja Jokiniemi puoltaa tutkimuslupan antamista Nuorisoasema Klaaran psykologin haastattelun osalta, edellyttäen, että haastattelussa ei käsitellä mitään yksittäistä nuorta koskevia tietoja ja Isomäki ja Hunnako toimittavat ennen haastattelun tekemistä teemahaastattelun kysymysrunгон Jokiniemelle ja haastateltavalle psykologille.

Päätös - Beslut

Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin:

1. Tutkimusta tehtäessä noudatetaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3. luvussa säädettyä salassapitovelvollisuutta
2. Tutkija sitoutuu tietojen käsittelyssä ja suojaamisessa noudattamaan henkilötietolain määräyksiä ja tutkimuksessa mahdollisesti syntyvät yksittäisten henkilöiden tietoja koskevat tutkimusrekisterit hävitetään tai arkistoidaan henkilötietolaissa edellytetyllä tavalla
3. Tutkimusraportissa ei ole yksilöitävissä tutkimuksen piiriin tai otantaan kuulunutta henkilöä
4. Mahdollisesti tarvittavassa suostumusasiakirjassa tulee ilmetä ao. henkilön lupa käyttää häntä koskevia tietoja, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja henkilöiden mahdollisuus keskeyttää osallistuminen tutkimuksiin heti niin halutessaan
5. Tutkimuksen valmistuttua tutkimusraportti toimitetaan sosiaali- ja terveystoimen käyttöön.

Allekirjoitus - Underskrift

Erkki Penttinen

Tiedoksianto - För kännedom S. Isomäki, S. Hunnako, M. Jokiniemi, H. Kieslich, sotela

Lisätietoja antaa – Tilläggsuppgifter ges av

Otteen oikeaksi todistaa

Utdragets riktighet bestyrker

Oikaisuvaatimusohje - Anvisning för rättelseyrkande

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen alla mainitulle viranomaiselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista:

Den som är missnöjd med detta beslut kan inom 14 dagar från delfäendet av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande till:

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Vaasanpuistikko 20 B 2. krs
65101 VAASA

Social- och hälsovårdsnämnden
Vasaesplanaden 20 B 2. vån
65101 VASA

Viranomaisen - Myndighet Borgaregatans skola Rektorn	pvm - datum 18.2.2009	§ 47	DN:o
--	--------------------------	---------	------

Asia - Ärende

Anhållan om tillstånd för undersökning / "Välmående"

Esitys - Framställning
Skolsekreterare Maj-Britt Nygård, tfn 3253385

Socionomstuderande Satu Hunnako och Satu Isomäki anhåller om tillstånd för att göra en undersökning i "välmående" i en klass i åk 8 under VT 2009. Instruktioner och frågor kommer att göras på svenska.

Päätös - Beslut
Godkännes

Tilläggsuppgifter ger: Rektor Seppo Kallio 3253384

Allekirjoitus - Underskrift Rektor Seppo Kallio	Valitusosoitus - Besväransvisning liitteenä som bilaga
Tiedoksi - Till kännedom Vederb.,löneräkn.,verket för fostran och utbildning	Julkisesti nähtävänä - Framlagt till påseende
Otteen oikeaksi todistaa - Utdragsbestyrkande	

Viranomaisen - Myndighet Merenkurkun koulu Rehtori	pvm - datum 23.2.2009	§ 77	DN:o
--	--------------------------	---------	------

Asia - Ärende

**TUTKIMUKSEN TEKOLUPA / SATU ISOMÄKI JA SATU HUNNAKKO
VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU/ OPINNÄYTETYÖ
aiheena ratkaisukeskeisyys osana vaasalaisten nuorten hyvinvointia.**

Esitys - Framställning

Satu Isomäki ja Satu Hunnako anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten (Vaasan ammattikorkeakoulu). Aiheena ratkaisukeskeisyys osana vaasalaisten nuorten hyvinvointia.

Tutkimus toteutettaisiin Merenkurkun koulun 8. luokille. Tutkimus tehdään käyttäen kyselylomakkeita, jotka postitetaan Merenkurkun kouluun. Tutkimus on luottamuksellinen ja toteutetaan nimettömänä. Opinnäytetyön ohjaajana toimii Vaasan ammattikorkeakoulussa yliopettaja Hans Frantz.

Päätös - Beslut

Myönnetään tutkimuslupa Satu Isomäelle ja Satu Hunnakolle yllä esitetyn ja tutkimussuunnitelman mukaisesti.

Allekirjoitus - Underskrift Marja-Liisa Pekkola	Valitusosoitus - Besväransvisning liitteenä som bilaga
Tiedoksi - Till kännedom aineopettaja, as.omaist	Julkisesti nähtävänä - Framlagt till påseende
Otteen oikeaksi todistaa - Utdragsbestyrkande	

Satu Isomäki

Hietalahdenkatu 35 as 25

65100 VAASA

e-mail: e0600875@puv.fi

SAATEKIRJE

4.5.2009

Satu Hunnako

Wolffintie 16 as 9

65200 VAASA

e-mail: e0600848@puv.fi

Merenkurkun koulu

Hyvä 8. luokkalainen!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Vaasan ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyömme aiheena on ratkaisukeskeisyys osana vaasalaisten nuorten hyvinvointia, kohderyhmänä ovat 8. luokkalaiset. Tarkoituksena on tutkia nuorten ajatuksia henkisestä hyvinvoinnista ja muita mielteitä teemaan liittyen. Vastaamalla tähän kyselyyn olet mukana tärkeässä tutkimuksessa, sillä nykyään nuorten pahoinvointi on merkittävä puheenaihe. Kysely on täysin luottamuksellinen, kaikki annetut tiedot käsitellään nimettöminä. Vastaaminen vie noin 15 minuuttia. Halutessasi voit jatkaa vastauksia paperin kääntöpuolelle. Opettajat keräävät lomakkeet kyselyn lopuksi kirjekuoreen.

Toivomme, että kyselylomakkeet olisivat täytettynä 2 viikon kuluessa. Noudamme lomakkeet koululta henkilökohtaisesti.

Ystävällisin terveisin,

Satu Isomäki ja Satu Hunnako

KYSELY 8. LUOKKALAISILLE

Lomake sisältää monivalintakysymyksiä, joihin voit rastittaa tai ympyröidä sinulle sopivimman vaihtoehdon. Avoimiin kysymyksiin on mahdollista vastata vapaasti.

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli

- tyttö poika

2. Ikä

- 14 vuotta 15 vuotta 16 vuotta

TERVEYS

3. Millainen on fyysinen terveydentilasi?

- 1 erittäin hyvä 2 hyvä 3 kohtalainen 4 melko huono 5 erittäin huono 6 en osaa sanoa

4. Mitä mieltä olet omista ruokailutottumuksistasi?

- 1 hyvä 2 melko hyvä 3 en osaa sanoa 4 melko huono 5 huono

5. Millaista liikuntaa harrastat? Kuinka usein?

6. Nukutko mielestäsi tarpeeksi?

- kyllä
 ei

7. Kuinka monta tuntia keskimäärin nukut yössä?

- 0-3 h 3-5 h 5-8 h 8-11 h enemmän _____

PSYKKINEN HYVINVOINTI

8. Millainen käsitys sinulla on itsestäsi?

1 hyvä 2 melko hyvä 3 en osaa sanoa 4 melko huono 5 huono

9. Olen tuntenut itseni viimeisen kuukauden aikana (Ympyröi sopivin vaihtoehto)

iloinen	1	2	3	4	5	6	surullinen
rento	1	2	3	4	5	6	ahdistunut
innokas	1	2	3	4	5	6	väsynyt
itsevarma	1	2	3	4	5	6	epävarma
tyytyväinen	1	2	3	4	5	6	tyytymätön
rohkea	1	2	3	4	5	6	pelokas
sosiaalinen	1	2	3	4	5	6	vetäytyvä
onnellinen	1	2	3	4	5	6	masentunut
vastuullinen	1	2	3	4	5	6	vastuuton

10. Kuinka usein olet kokenut seuraavia:

	ei koskaan	harvemmin	joskus	lähes jatkuvasti
väsymys	1	2	3	4
ahdistuneisuus/masentuneisuus	1	2	3	4
keskittymisvaikeudet	1	2	3	4
päänsärky, vatsakivut tms.	1	2	3	4
unettomuus	1	2	3	4
itsemurha-ajatukset	1	2	3	4
turvattomuuden tunne	1	2	3	4
yksinäisyys	1	2	3	4

11. Millaiseksi koet nykyisen elämäntilanteesi?

1 hyvä 2 melko hyvä 3 en osaa sanoa 4 melko huono 5 huono

Miksi?

12. Mitä asioita pidät tärkeänä elämässäsi? (Merkitse numerot järjestykseen 1-12 tärkeimmästä aloittaen)

__ perhe	__ ystävät
__ terveys	__ vapaa-aika
__ turvallisuus	__ raha
__ hyvä itsetunto	__ rakkaus
__ onnellisuus	__ koulunkäynti
__ uskonto	__ yhteiskuntaan vaikuttaminen

13. Oletko joskus hakenut apua ammattiauttajalta masennuksen tai muun asian vuoksi?

	kyllä	ei
terveydenhoitaja	☐	☐
koulukuraattori	☐	☐
psykologi	☐	☐
opettaja	☐	☐
muu alan ammattilainen	☐	☐

14. Jos vastasit sarakkeisiin KYLLÄ, mistä syystä? Oliko se hyödyksi?

15. Koetko ammatillisen tukiverkoston (terveydenhoitaja, psykologi ym.) riittäväksi nuorille?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

16. Jos vastasit EI, mitä parannettavaa palveluissa olisi?

KOULU

17. Miten koulunkäynti mielestäsi sujuu?

1 erittäin hyvin 2 hyvin 3 kohtalaisesti 4 melko huonosti 5 erittäin huonosti

18. Ympyröi seuraavista sinulle sopivin vaihtoehto:

	täysin samaa mieltä	samaa mieltä	ei osaa sanoa	eri mieltä	täysin eri mieltä
Viihdyn koulussa.	1	2	3	4	5
Koulu on turvallinen paikka.	1	2	3	4	5
Menestyn koulussa.	1	2	3	4	5
Minulla on koulukavereita.	1	2	3	4	5
Saan tukea koulunkäyntiin.	1	2	3	4	5
Olen tyytyväinen koulu- terveydenhoitoon/ -kuraattoriin.	1	2	3	4	5
Mahdolliseen kiusaamiseen. puututaan.	1	2	3	4	5
Koulussa on hyvä ilmapiiri.	1	2	3	4	5
Tiedän, mihin suuntaudun peruskoulun jälkeen. (esim. lukio)	1	2	3	4	5

IHMISSUHTEET

19. Ketkä toimivat huoltajinasi?

☐ molemmat vanhemmat	☐ äiti ja isäpuoli
☐ vain äiti	☐ kasvatusvanhempi/-vanhemmat
☐ vain isä	☐ isovanhempi/-vanhemmat
☐ isä ja äitipuoli	☐ muut, ketkä _____

20. Kuinka kiinnostuneita huoltajasi ovat asioistasi?

erittäin kiinnostuneita 1 2 3 4 5 6 ei lainkaan kiinnostuneita

21. Kuinka läheisenä pidät itsellesi seuraavia henkilöitä?

	erittäin etäinen	melko etäinen	melko läheinen	erittäin läheinen	ei ole
äiti	1	2	3	4	5
isä	1	2	3	4	5
joku sisaruksista	1	2	3	4	5
paras ystävä	1	2	3	4	5
tyttö-/poikakaveri	1	2	3	4	5
muu, kuka _____	1	2	3	4	

22. Miten vietät läheisten kanssa aikaa?

23. Onko kotona turvallista ja hyvä olla?

- kyllä
 ei

Miksi? _____

24. Koetko, että vanhempasi tukevat sinua riittävästi?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

25. Jos vastasit EI, miten vanhemmat voisivat tukea sinua paremmin? (Rastita mielestäsi tärkeimmät)

- lohdutus
- läsnäolo
- kuuntelu
- kannustaminen
- välittäminen
- huolenpito

VAPAA-AIKA

26. Mitä teet mieluiten vapaa-aikanasi?

27. Onko Sinulla harrastuksia?

- kyllä, mitä? _____
- ei

28. Kuinka monta tuntia vietät aikaa Internetissä päivittäin?

- 0-1 h
- 1-2 h
- 2-3 h
- 3-4 h
- yli 4 h
- en lainkaan

29. Mihin tarkoitukseen käytät Internetiä?

☐ Facebook	☐ Irc-galleria, yms.
☐ erilaiset keskustelupalstat	☐ pelit
☐ musiikki	☐ tiedonhaku
☐ muu, mikä? _____	

30. Koetko Internetin hyväksi vai huonoksi asiaksi nuorille? Miksi?

31. Käytätkö alkoholia?

- kyllä
- ei

32. Jos vastasit kyllä, kuinka usein?

- kerran viikossa tai useammin
- noin 2-3 kertaa kuukaudessa
- noin kerran kuukaudessa

33. Mitä alkoholi merkitsee sinulle?

☐ hauskanpito	☐ murheiden hukuttaminen
☐ yhdessäolo	☐ kavereiden painostus
☐ rentoutuminen	☐ muu, mikä? _____
☐ yksinäisyyden poistaminen	

NUORI JA YHTEISKUNTA

34. Ympyröi seuraavista sinulle sopivin vaihtoehto:

	täysin samaa mieltä	samaa mieltä	ei osaa sanoa	eri mieltä	täysin eri mieltä
Nuorilla on hyvät vaikuttamismahdollisuudet.	1	2	3	4	5
Nuoret huomioidaan hyvin heitä koskevissa päätöksissä.	1	2	3	4	5
Viimeaikaiset kouluammuskelut ovat vaikuttaneet turvallisuuden tunteeseeni.	1	2	3	4	5
Yhteiskunta tukee riittävästi nuoria.	1	2	3	4	5
Koen yhteiskunnan turvalliseksi paikaksi.	1	2	3	4	5
Nuoret voivat hyvin yhteiskunnassamme.	1	2	3	4	5

35. Miten suhtaudut tulevaisuuteen?

1 erittäin hyvin 2 melko hyvin 3 hyvin 4 melko huonosti 5 huonosti 6 erittäin huonosti

36. Millaisia odotuksia ja toiveita sinulla on tulevaisuuden suhteen?

PALAUTE

Mielipide kyselylomakkeesta. Ympyröi sinulle sopivin vaihtoehto.

Kiitos osallistumisesta!

Satu Isomäki

Sandviksgatan 35 a 25

65100 VASA

e-post: e0600875@puv.fi

FÖLJEBREV

10.5.2009

Satu Hunnako

Wolffskavägen 16 a 9

65200 VASA

e-post: e0600848@puv.fi

Borgaregatans skola

Bästa åttondeklassist!

Vi är två socionomstuderande från Vasa Yrkeshögskola. Ämnet för vårt lärdomsprov är lösningscentrering som en del av ungdomars välmående. Målgrupper är två åttondeklasser i Vasa, både finsk- och svenskspråkiga. Avsikten är att undersöka ungdomarnas tankar om det mentala välmåendet och andra funderingar som hör till ämnet. Genom att svara på den här enkäten är du en del av en viktig undersökning, för nu utgör ungdomarnas välmående ett betydande samtalsämne. Enkäten är helt konfidentiell, alla uppgifter hanteras anonymt. Det tar ungefär 15 minuter att svara på frågorna. Vid behov kan du fortsätta skriva svaren på papprets baksida. Läraren samlar till slut ihop blanketterna i ett kuvert.

Vi hoppas att frågeformulären skulle vara ifyllda inom de två närmaste veckorna. Vi hämtar dem personligen från skolan.

Vänliga hälsningar,

Satu Isomäki och Satu Hunnako

ENKÄT FÖR 8. KLASSISTER

Blanketten innehåller flervalsfrågor. Du kan markera eller rita en cirkel kring det för dig passande alternativet. De öppna frågorna får du besvara fritt.

BAKGRUND

1. Kön

- flicka pojke

2. Ålder

- 14 år 15 år 16 år

HÄLSA

3. Hurudant är ditt fysiska hälsotillstånd?

- 1 mycket bra 2 bra 3 måttligt 4 ganska dåligt 5 mycket dåligt 6 kan inte säga

4. Vad anser du om dina egna matvanor?

- 1 bra 2 ganska bra 3 kan inte säga 4 ganska dåligt 5 dåligt

5. Hurudan motion idkar du? Hur ofta?

6. Anser du att du sover tillräckligt?

- nej
 ja

7. Hur många timmar i medeltal sover du per natt?

- 0-3 timmar 3-5 timmar 5-8 timmar 8-11 timmar mera _____

PSYKISKT VÄLMÅENDE

8. Hurudan uppfattning har du om dig själv?

1 bra 2 ganska bra 3 kan inte säga 4 ganska dålig 5 dålig

9. Under den senaste månaden har jag känt mig (rita en cirkel för det mest passande alternativet)

glad	1	2	3	4	5	6	ledsen
avspänd	1	2	3	4	5	6	betryckt
energisk	1	2	3	4	5	6	trött
själsäker	1	2	3	4	5	6	osäker
nöjd	1	2	3	4	5	6	missnöjd
modig	1	2	3	4	5	6	rädd
social	1	2	3	4	5	6	utslagen
lycklig	1	2	3	4	5	6	olycklig
ansvarsfull	1	2	3	4	5	6	ansvarslös

10. Hur ofta har du upplevt följande:

	inte alls	sällan	ibland	nästan alltid
trötthet	1	2	3	4
ångest/depression	1	2	3	4
koncentrationssvårigheter	1	2	3	4
huvudvärk, ont i magen etc.	1	2	3	4
sömlöshet	1	2	3	4
självmodstankar	1	2	3	4
känsla av otrygghet	1	2	3	4
ensamhet	1	2	3	4

11. Hur anser du att din nuvarande livssituation ser ut?

1 bra 2 ganska bra 3 kan inte säga 4 ganska dålig 5 dålig

Varför? _____

12. Vilka saker anser du viktiga i ditt liv? (Numrera i viktighetsordning, 1=viktigast, 12=minst viktigt)

__ familj	__ vänner
__ hälsa	__ fritid
__ säkerhet	__ pengar
__ bra självkänsla	__ kärlek
__ lycka	__ skolarbete
__ religion	__ påverka i samhället

13. Har du någon gång sökt professionell hjälp på grund av depression eller annat?

	ja	nej
av hälsovårdare	☐	☐
av skolkurator	☐	☐
av psykolog	☐	☐
av lärare	☐	☐
någon annan	☐	☐

14. Om du svarade JA, varför? Var det till nytta?

15. Känner du att det professionella nätverket är tillräckligt för ungdomar (hälsovårdare, psykolog etc.)?

- ja
- nej
- kan inte säga

16. Om du besvarade NEJ, vilka saker skulle du vilja förbättra?

SKOLA

17. Vad anser du om skolan, hur går det?

1 mycket bra 2 bra 3 måttligt 4 ganska dåligt 5 mycket dåligt

18. Ringa in det mest passande alternativet:

	helt av samma åsikt	samma åsikt	kan inte säga	av annan åsikt	helt av annan åsikt
Jag trivs i skolan.	1	2	3	4	5
Skolan är en trygg plats	1	2	3	4	5
Jag har framgång i skolan.	1	2	3	4	5
Jag har skolkamrater.	1	2	3	4	5
Jag får stöd för min skolgång.	1	2	3	4	5
Jag är nöjd med skolhälsovården/ -kuratorn	1	2	3	4	5
Man tar tag i mobbningen om sådan förekommer.	1	2	3	4	5
Det är en bra stämning i skolan.	1	2	3	4	5
Jag vet vad jag ska inrikta mig på efter grundskolan. (t.ex. gymnasium)	1	2	3	4	5

RELATIONER

19. Vilka är dina försörjare?

☐ båda föräldrarna	☐ mamma och styvfar
☐ endast mamma	☐ fosterförälder/ -föräldrar
☐ endast pappa	☐ farförälder/ -föräldrar
☐ pappa och fostermamma	☐ annan, vem _____

20. Hur intresserade är din försörjare av dina angelägenheter?

mycket intresserade 1 2 3 4 5 6 inte alls intresserade

21. Hur nära anser du dig stå följande personer?

	mycket avlägsen	ganska avlägsen	ganska nära	mycket nära	det finns ingen
mamma	1	2	3	4	5
pappa	1	2	3	4	5
något av dina syskon	1	2	3	4	5
en bästa vän	1	2	3	4	5
flick-/pojkvän	1	2	3	4	5
annan, vem _____	1	2	3	4	

22. Hur tillbringar du tid med de nära?

23. Är det tryggt och bra att bo hemma?

- ja
 nej

Varför? _____

24. Känner du att föräldrarna stöder dig tillräckligt?

- ja
- nej
- kan inte säga

25. Om du svarade NEJ, hur skulle dina föräldrar kunna stöda dig bättre? (Markera de viktigaste punkterna).

- trösta
- närvara
- lyssna mera
- uppmuntra
- bry sig
- ta hand om

FRITID

26. Vad gör du helst på fritiden?

27. Har du intressen?

- ja, vad? _____
- nej

28. Hur många timmar tillbringar du dagligen på Internet?

- 0-1 timmar
- 1-2 timmar
- 2-3 timmar
- 3-4 timmar
- över 4 timmar
- inte alls

29. Till vad använder du Internet?

☐ Facebook	☐ Irc-galleri, etc.
☐ olika diskussionssidor	☐ spelsidor
☐ musik	☐ informationssökning
☐ annat, vad? _____	

30. Anser du att Internet är bra eller dåligt för ungdomarna? Varför?

31. Använder du alkohol?

- ja
- nej

32. Om du svarade JA, hur ofta?

- en gång i veckan eller oftare
- cirka 2-3 gånger i månaden
- ungefär en gång i månaden

33. Vad betyder alkohol för dig?

☐ att roa sig	☐ att dränka sorg
☐ att vara tillsammans med andra	☐ kamrattryck
☐ att slappna av	☐ annat, vad? _____
☐ att avlägsna ensamhet	

UNGDOMAR OCH SAMHÄLLE

34. Rita en cirkel runt de punkter som passar dig

	helt av samma åsikt	samma åsikt	kan inte säga	av annan åsikt	helt av annan åsikt
Ungdomar har bra möjligheter att påverka.	1	2	3	4	5
Man beaktar ungdomar bra när det gäller beslut angående dem.	1	2	3	4	5
Senaste skolskjutningarna har påverkat min trygghet.	1	2	3	4	5
Samhället stöder ungdomarna tillräckligt.	1	2	3	4	5
Jag känner att samhället är en trygg plats.	1	2	3	4	5
Ungdomarna mår bra i vårt samhälle.	1	2	3	4	5

35. Hurudan är din framtidstro?

1 mycket bra 2 ganska bra 3 bra 4 ganska dålig 5 dålig 6 mycket dålig

36. Hurdana förväntningar och önskemål har du på framtiden?

FEEDBACK

Din åsikt om den här blanketten. Ringa in det mest passande alternativet.

Tack för att du deltog!